Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА,
НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера дениз ● ЕРА, 23 ОКТЯБРЬ, 1980 ШУ. ● № 127 (8257). ● Мах 2 кепиг.

Даькъала хийла халкъа депутатий Советаш! Шерлуда къахьегамхоша пачхаьалкхени обществаи гІулакхашта доал деча лоацаш дола дакъа!

(КПСС ЦК ТІакхезамашцара).

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Пленумах бола ИНФОРМАЦИОННИ ХОАМ

1980 шера 21 октябре хилар КПСС Центральни Комитета аргІанара Пленум.

Пленумо ладийгІар СССР Министрий Совета Председатела заместителя, СССР Госплана председателя ков. Н. К. Байбакова «1981 шера СССР экономически социальни дегІайоалаяра Пачхаьалкхен планах», СССР финансай министра ков. В. Ф. Гарбузова, «1981 шера СССР Пачхаьалкхен бюджетахи 1979 шера СССР Пачхаьалкхен бюджет кхоачашъярахи» яьча докладашка.

Пленуме дІаьха къамаьл дир КПСС ЦК Генеральни секретара ков. Л. И. Брежнева.

Пренешка къамаьлаш дир: ик. Б. А. Ашимова — Казахски ССР Министрий Совета председателя, К. С. Демирчяна — Армение Компарте ЦК хьалхарча секретара, С. Н. Савина — радиоаппаратий Воронежски завода слесарий-электромонтажникий бригадира, С. Ф. Медунова — КПСС Краснодарски крайкома хьалхарча секретара, Т. У. Усубалиева — Киргизе Компарте ЦК хьалхарча секретара, А. П. Филатова — КПСС Новосибирски обкома хьалхарча секретара, В. С. Федорова — СССР мехкдаьтта чакхдеахачен мехкдаьттахимически промышленноста министра, В. В. Гришина — КПСС Московски горкома хьалхарча секретара, Г. В. Романова — КПСС Ленинградски обкома хьалхарча секретара, Ш. Р. Рашидова — Узбекистана Компарте ЦК хьалхарча секретара, В. В. Щербицка — Украина Компарте ЦК хьалхарча секретара.

Дийнача дешаех КПСС ЦК Пленуме тІеийцар лерайоазон, тІа арабаьккха, боаргІаш бола соцам.

ЦК Пленумо КПСС ЦК секретара и. М. С. Горбачев КПСС ЦК Политбюро кандидат волчара членалла ваьккхар.

ЦК Пленумо КПСС ЦК член, Белоруссе Компарте ЦК хьалхара секретарь и. Киселев Т. Я. КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат хержар.

Цу тІеха шиъ болх чакхбаьккхар КПСС ЦК Пленумо.

1981 шера СССР экономически социальни дегІайоалаяра Пачхаьалкхен планеи СССР Пачхаьалкхен бюджетеи проектех бола

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТА ПЛЕНУМА СОЦАМ

1. Керттерча даькъе къоабалъе 1981 шера СССР экономически социальни дегІайоалаяра Пачхаьалкхен планеи СССР Пачхаьалкхен бюджетеи проекташ.

СССР Министрий Совета цадаз белгІаьла проекташ СССР Лаккхехьарча Совета аргІанарча сессега юкъийта дІачувла.

2. БІарчча а йиза а къоабалъе укх Пленуме КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева даьча къамаьлацара положенеш эмволаш, министрий, [illegible] маша, профсоюзий комсомольски организацешта 1981 шера план кхоачаш а тІехкхоачаш а яра, советски халкъа дика-тоаро йийра духьа экономически дегІадахара интенсивни факторех биззагІа пайда эцара тІехьа беча балха ларде уж лкха.

3. КПСС Центральни Комитета [illegible] тешаш я балхлой, колхозлой, интеллигенцие, мехка беррига къахьегамхой ленински парте XXVI съезда къахьегаме керда хІамаш кхаргІадьлиа пайчегІоргхилараех, шоай низаш, энергеш, опыт 1981 шера — цхьайтталагІча пятилетка хьалхарча шера [illegible] дІатуржилараех.

1980 шера 21 октябре КПСС Центральни Комитета Пленуме

Новкъоста Л. И. БРЕЖНЕВА даь къамаьл

Новкъостий! Тахан вай хьажа езаш я 1981 шера парте XXVI съезда шера, нердаха цхьайтталагІча пятилетка шера планеи бюджетеи проекташ. Цо вай деккарийла лу дукхача дешашта шерраха партийни позицешкара терках тІабахийта.

Плана проекта ларр, ха тадеш ма дарра, иттлагІча пятилетка итогаш я. ДІадаха шерашца баьхьаьа парте XXIV-чен XXV-чен съездашка кийчъяь экономически стратеги ийса хилар. Дийна йоккхагІа хиннай вай мехка экономически оборони потенциал. Нерда боккха тІа баьккхаб беррига халкъа бахам дегІабоалабара, доккхий лоархІамен социальни мехкараш кхоачашдаре гІулакх. Лоацца аьлча, карарча пятилетко йоагІаш йола моттиг лоацаргъя коммунизмага бодача наькъагІа біубенна додача советски халкъа турпалча гІулакхий неторена юкъе. (ДІаьхдаь тІоарам тох).

Шоана ма харра, экономика даькъерча практически бадха юкъметте дІаоттадаьд парте халкъа вахара боарам лакхбелга. Пхе шера хьалдолча гІулакхашта къамах доходаш ара 329 миллиард сом дукхагІа хьоьхадалдар ийсдагІча пятилеткечул. ДукхагІа хиннай болхлой, гІуллакхерча наькъа, колхозхой реальни доходаш.

Общественни фондашкара тайа ахчаш 134 миллиард сома дукхагІа хиннай. Цо шерьаьй мах боалаш дешара, медицински новкъостал кхачара, салаІара, къоналла материальни ІалашбІара йола советски низаш а конституцешна бокъонаш чакхьъяхара эша экономически лард.

Эггара керттера уйла тІаяьийтай чуІе цІеноа хьалдара. Цу гІулакха хьожаьай лийрхІачул 1,5 миллиард сом дукхагІа капитальни вложенеш. Укх пятилетке бахача нахага кхоачаргда, дукха совгІа-эшашагІа йоалаш ах миллиард квадратни метр йолаш дола чуІе цІеноа. ХІанзле а къаьст-къаьста квартираш йоладаш ба городашка бахача нахах 80 процент гаргга бараш.

КарагІдувлача ну хІамашта ларде латт біарчча экономика дегІаяр, мехка производствени низ хаддайна, массе оагІорахьа сидабулар. ДІаьхача пятилеткечул 717 миллиард сома дукхагІа хьаергІа промышленни продукци, юртбоахама продукци — 80 миллиард сома дукхагІа. Цу юкъа къаман доход дукхагІа хургья 397 миллиард сома.

Халкъа боахаига дІадаийтад 635 миллиард сом. Болх бе йоаленний цхьа эзар ши бІаь совгІа йоккха промышленни предприятие. Царна юкъе кІеаига яц халкъа боахама Іалаьмате лоархІаме, эггара чІоагІагІа дІадехараш хьежа йола объекташ. Боккъал дика хІамаш карагІдаьлина Малхбузен Сибарегіен къахьегамхошта, — пхе шера йоаза совгІа дукхагІа даха болабеннаб уж мехкдаьтта, дикавен ахаш хІана янкхаш аьлна дукхагІа йоахк Іалама газ.

ДІахьалхашахьа боккха гІа баьнкхаб юртбоахама производство дегІайоалайра даьчье. Карарча пятилетке дуккхьашха ши біаь миллион тоннал дукхагІа гІулаьд алат шера юкъера лаьрхІача. Къаьстта белгалъякха лоарра сонна укх пятилетке, пхе шера план тІехкхоачаш а еш, хІана дикагІа пачхаьалкхенга миллиард путтал дукхагІа ялат дехна Казахстан. (ТІоарам тох).

Доккхий тоамаш даьхад пятилетке цхьаьца миллиард а цхьа дукхагІа а пунт ялат дІаданнача Краснодарски края, Оренбургски Кустанайски областий къахьегамхошна. Боамбн буьча республикаша пхе шера план кхоачашъяь боамбн тулбара.

ХІара пятилетко хьабу ший турпалаш. Цу гІулакха юкъера йоалаш яц карараяр а. Цун буксоцаш йола итогаш кастта ергья, вай. ДикагІарех дикагІарна дургдаь чакко йоацаш. Даьхен доккхий сагІаташ. Цхьабеьъа, КПСС ЦК Пленума тахан а тІехьа къоабалбеш доаш ала, дег тІара баркал ала дииза бакъан да вай мохк тоабалара Іалаьмате дукха хІама даьча хьалха латтача беррагача коллективашта, городаш а юрта а берригача къахьегамхошта. (ДІаьхдаь тІоарам тох).

Халкъа боахам дегІабоалабеча, бакъдар аьлча, деррига а хиннадац аьлк текача санна шаьра. Вай эшае а иййъал, хІана эшае езаш а хул кІезига йоаца халонаш. Царех дукхахьараш пхе шерах 1976-гІен 1978-гІен шераш мера-даьца цхьа бакъан а юрта боахама аьтту болаш дешар лархІа дегаргдолаш. Вай кхо цу аттачарех хиннадац. Шоай халонаш тІаоттайир лайдана хІамаш оахаш лаьийоаха дукха къаьнарь, цу даькъе йоккхий а моттиггаш лакъаро, лаьттагІара хІамаш йоахача промышленноста керттера центраш Малхбоалехьен Къилбаседехьен дІаяхьаро.

ДегІаахара темлаш юхеттача объективни беламашта ІоеІанхийтар, белха тІара кхоачамбоаца ираш а. Гуччаьа мукІарал де дева: управленей планированей механизм, доал дара методаш тІадиллар кхоачашдара дисциплинен хІинг укх сахьата хІанз дІадехарий боарамга кхоачаеш айс вІашІтІехьдаьйадац. Цо хала хилийтад эффективностагахьа ласта, халкъа боахам чІоагІагІа дегІаахара наькъа тІа баккха. ХІаьта цуках ма латтий дукхача позицешта планаш кхоачаш ца яра лоархІамеча бахьанех, халкъа боахамерча кхоачамбоацарех малача моттигехи цаІ.

Цунца цхьана белгалдакха безам бар са, вай мохк йола экономически Іилма-технически потенциал, лакха квалифицированни кадраш а йолаш 80-гІа шераш чу болаш хилар. ВІубенна хьеи вай кхоаненга. (ДІаьхдаь тІоарам тох).

Новкъосташ Н. К. Байбаковен В. Ф. Гарбузовен докладех гуш ма дарра, 1981 шера пленом бюджетон Іалашду берригача мехка к хІара совани республика а экономика дІаяо дегІайоагІилга. Дукха ахча хьожаду доагора-энергетически комплекс, юрта боахам, машиностроени, транспорт дегІайоаляергга. Капитальни гІирсаш хьалдеча ресурсаш тІагульяра чандаргга гІулакхаш белгалдьи. Халкъа эша товараш хьаду промышленноста доакъош дегІадоаладара темпаш айьай. Керда социальни мероприятеш белгалъяьй.

Хьокха ма йоагІара цу документаш тІа хьахьекхай халкъа боахаме проблемаш мела моттигаш. КПСС ЦК Политбюрос дІаьхадар, белгала аьлча, цхьайола задаш Іалаьмате йоккхий хидар, планаш материально-технически ресурсай цхьадолча тайпаша, мохкаш дІа-хьа кхахьарца ниййсьаяза хилар.

БІарчча хьайпача планеи бюджетеи мах беш, ала доагІа, уж вай юкъарча экономически политика хьарсам чу я, аьнца. Цар дІахоьху халкъа вахара боарам дІахо айбара, материальни производство дегІайоалайраш цул эффективность лакхьарай вай пачхаьалкхен оборона низ чІоагІбелга Іалашбара, вежарашха долча социализма мехкашца цхьана леладу гІулакхаш чІоагІдара тІаберзабь парте никъ. Лоацца аьлча, халкъа боахам дегІабоалабара кІал дики ларда йоллаш я. (ТІоарам тох).

Цу деррига хІамаша Политбюрота йиш хилийтай 1981 шера планеи бюджетеи проекташ керттерча даькъе къоабалъе а КПСС ЦК Пленум хьамийта уж хьачуяла а.

ХІанз безам бар са дукхатІа юкъара дола, хьатІадоагІача шера боахама гІулакхашца санна, ниттта цхьайтталагІча пятилетке экономика дегІайоалаярца а юкъарчал доаццаш бувзам болаш дола цхьадола дешай дувца. Уж оттадича дукхагІа а 80 кхьаьа хургдолаш да 1981—1985 шерашкен 1990 шерага кхачалца йолча хане СССР экономически социальни дегІайоаланра Керттерча лоссамашта еш йола кийчо эггара бехктокхажеча хана чу йолаш хиларах.

Цу дешай хьакъехьара къамаьл аз-м с металлагара а, е транспортагара а, хьыметтел йоагоча хІамангара в энергегара а ца доладеш — Іалаьмате боккхача лоархІаме уж йоллаше а, — кхоачашделга советски пахьа вахара хьалаш вІалла юкъарчал доацаш шоаех тиййша долча дешашкера дІадоладергдар. Эггара партийни никъ ба аьнна хет сова халкъа вахара хьала йоаьхо елга керттерадар долаш бар. Вешта, дукхьал экономически гІулакхашка диллача я нийсагІа па буксоцаш лерхІачунтара из кхоачашделга Іалашле дезачунгахьа вахар.

Советски наькъа вахара боарам шоаех тиййша болаш долча дешашта юкъе хьалхарча моттиге латт продовольствена дикагІа Іалашбелге.

КПСС ЦК мартовски (1965 ш.) Пленума никъ чакх а боахаш вай ларл еллай халкъа эшараш дизза Іалашдар духьа вай хилийта безам болаш болча, вайга хулийталургболча, вай хилийта безаш долча хІанзарча юрта боахама. Вар Іалаьмате бокхя болх ба дукха а дукхагІа йоах мехка лаьттанцарен хьайбашкарен йоала продукташ. Бахача наькъ хІара сага сих лоархІаш кІеча хІамай боарам тІа-тІа лакхлу. Цхьабакъда, хІанз а халонаш уэтт вайна хьалхашка городаш промышленни центрешн дулхи шуреи санна йолча кхачаи продуктацца Іалашъяра гІулакха.

Цудухьа лоархІаме да дІахо йодача хана а юрта боахама дукха капиталовложенеш материальни ресурсаш хьежаелга. Цу хана вай декхарийла да дІахьежаеча средствааех, минеральни удобренеех, техникаех колхозашкен совхозашкен хьаькъалца, дас санна лоал деш пайда эцилгеи дІадахар дукхагІа юхаметтаоттаделгеи чІоагІагІа хьадеха.

Мехка эзараш йолча колхозашен совхозашен шер-шера дика хьувкъамаш дукха хьайбай продукташ йоах. Вакъда кІеаига дац боахамаш, хьыметтел біарчча областаш а капитальни вложенеш дукха дІа а ухийташ, бокъвалдир аьлча, продукции йоаккхилга дукхача шераш цхьан метте латташ. Союзни республикай Компартен Центральни Комитеташ, Министрий Советаш, КПСС ЦК отделаш декхарийла я цу тайпарча хьала бахьанаш кІоаргга тахка, тІехьабусаш хилар дІадаккхара де дезар де.

ТІатеІа юкъе йоалае еза колхозашнен совхозашкен хьалхалатта опыт, тоаде деза къахьегами производствон вІашІтІехьйоаккхилга. Къаьстта лоархІаме да кадраш бехктокхам лакхбар, балха тІехь инициатива дегІайоалдар, колхозашй совхозашй кулгалхоеха специалистехи аьлча лоадам боацача гІулакхашка гІолла царна доал де гІертилгеи администрированни юкъе ца а кхувлаш.

Юрта боахама торонех эффективни пайда эцилга юкъарчал доаццаш дувзаденна да юртара социальни проблемаш къоастаярца. Цу хьакъехьа даьраш кІезига дац, бакъда де дезараш кхы а дукхагІа да. Дукхача районашка тоъам хиллал дац дика кийчдаь наха чуІе цІенош, бытен культуран учрежденеш, дика некъаш. Цо новкъарлеяш ю стабильни къахьегама коллективаш хьера, хІаьта цунца цхьана доккхий эшаш а ду. Юрт аргаьккхара проблема сихха а йиза а къоастое еза, цу гІулакха эша ресурсаш пачхаьалкхен юкъарча боарамера санна республикашкара, краяшкара, областашкара, хІара колхозерех совхозерех лоха а лохаш.

Новкъостий! Дукха за йоаццаш КПСС ЦК Политбюрос тІаийцай кхачан программа кийчъяра хьакъехьара решени. Дувцар да юрта боахамя цунна гІулакхаш деш дола промышленноста доакъош дегІадоаладара, юртбоахама продукци кийчъяра, дІаоттаяь лоаттаяра, транспортаца дІахахьийтара, чакхьлхара дешаш. Кхачан индустри кхачан товараш дохкаш йола торговли дегІайоалаяра дешаш цхьана вІашагІтоха деза йолча программа хьакъехьа. Аьнна ма хиллара, из агропромышленни, кхачан комплекс біарччаца ІР санна планировани еш а, финансировани еш а, управлени еш а хила еза. Юхера а цунах хьахула хьожхамаш доккхий хулилга Іалаш а деш. Кхачан программа кийчъе еза цхьайтталагІча пхе шера плана органически чударгІа дийна цунах хургдолаш.

Халкъа вахара хьал тоадаро дІадех халкъа эша товараш хьадела цІенхашта дегІадоаладар. ДегІаоаладе деза цу товарий дукхал санна дикал, ассортимент чу а лоацаш. Из лоархІаме да экономика дегІайоалаяра, къахьегама стимулаш чІоагІъяра, ахча лелаш хилар чІоагІдара. Лоацца аьлча, сов хургдаш мотт сона «Б» группа доакъош сихха дегІадоаладар из эггара хьалхара экономически политически лоархІам бола декхар да аьлча.

Цу даькъе дукхха хІамаш де вІашІтІехьдаьннад. Алхха карарча пятилеткагІа «Б» группа доакъой продукци 40 миллион сом дукхагІа хургья. Бакъда, хІанз а дукхача изделеі дикал лоха я. КІезига хулаш хІама дац дукхача наха эшаш дола цкъа цаІк тІаккха шоллагІдолен товар доацаш моттигаш нийслулга. Из хулаш да эггара хьалха яйгача промышленноста балха юкъе кхоачамбоацараш хилар бахьан долаш.

(Чакхдоалар 2-ча оагІо тІа).

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА СЕССИ

22 октябре Москве йоккхача Кремлевски Дворце болх бе йолаелар иттазлагІа хержача СССР Лакхехьарча Совета аьзлагІа сесси.

ІуйрІйна 10 сахьат даьлча хьайиллар Союза Советен Къамий Советен цхьана заседани.

Депутаташеи хьешашеи чІоагІа, дІаьхдаь тІоараш детташ тІаийцар новкъостий Л. И. Брежнев, Ю. В. Андропов, М. С. Горбачев, В. В. Гришин, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, Д. А. Кунаев, А. Я. Пельше, М. А. Суслов, Н. А. Тихонов, Д. Ф. Устинов, К. У. Черненко, В. В. Щербицкий, Г. А. Алиев, П. Н. Демичев, Т. Я. Киселев, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, Ш. Р. Рашидов, М. С. Соломенцев, И. В. Капитонов, В. И. Долгих, М. В. Зимянин, К. В. Русаков.

Депутаташа массаме а разьа а болаш чІоагІйир сесси ден повестка:

1. 1981 шера СССР экономически социальни дегІайоалаяра Пачхаьалкхен планахи 1980 шера СССР экономически социальни дегІайоалаяра Пачхаьалкхен план кхоачашъяра ледамахи.

2. 1981 шера СССР Пачхаьалкхен бюджетахи 1979 шера СССР Пачхаьалкхен бюджет кхоачашъярахи.

3. Административни бокъонаш телхарах долча СССР Союзен союзни республикай Законодательства Лардий проектах.

4. СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указаш чІоагІдарах.

«1981 шера СССР экономически социальни дегІайоалаяра Пачхаьалкхен планахи 1980 шера СССР экономически социальни дегІайоалаяра Пачхаьалкхен план кхоачашъяра ледамахи» доклад йир СССР Министрий Совета Председатела заместителя, СССР Госплана председателя депутата Н. К. Байбакова.

Цул тІехьагІа «1981 шера СССР Пачхаьалкхен бюджетахи 1979 шера СССР Пачхаьалкхен бюджет кхоачашъярахи» доклад йир СССР финансий министра, депутата В. Ф. Гарбузова.

Делкъал тІехьагІа палатай къаьст-къаьстача заседанешка депутаташ болабелар докладаш юкъа.

23 октябре СССР Лакхехьарча Совета сессе ший болх дІахо бергба.

(ТАСС).

КПСС ЦК ПОЛИТБЮРО ЧЛЕН ГОРБАЧЕВ МИХАИЛ СЕРГЕЕВИЧ

Нов. М. С. Горбачев ваь 1931 шера, КПСС член ва 1952 шера дениз. Инстальккхай М. В. Ломоносова цІера гІа йола Московски пачхаьалкхен университети Ставропольски юртбоахама институти.

Болх бе волавенна 1946 шера комбайнера гІонча волаш. 1955 шера дениз комсомольски партийни балха тІа ва: ВЛКСМ Ставропольски горкома хьалхара секретарь, комсомола краевой комитета отдела заведующе заместитель, шоллагІа, хьалхара секретарь, колхозно-совхозни территориальни управлене парторг. 1963 шера дениз КПСС крайкома отдела заведующи, парте Ставропольски горкома хьалхара секретарь, КПСС крайкома шоллагІа секретарь. 1970 шера дениз КПСС Ставропольски крайкома хьалхара секретарь. 1978 шера хоро КПСС ЦК секретаралла, 1979 шера — КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат.

Массехказа гІулакхча СССР Лакхехьарча Совета депутат.

1980 шера 21 октябре КПСС Центральни Комитета Пленуме

Новкъоста Л. И. БРЕЖНЕВА даь къамаьл

(Нистедоалар. Доладур 1-ча оагІо тІа).

Дерриге а терхалдича, къаьст-къаьста тІаийча решенёш тоадергдац «Б» групперча гІуланкий хьал. Халкъа эша товараш арахецилга дегІадоаладе деза дика уйла а я, дукхача хана лаьрхІа оттаьчча, из шоаск тийша долча деррига доаньой низаш вІашагІтоха могарг, хлаш йолча программа ларда тІа. Бахача наха дукхагІа товараш хьадаран гІулакхаш дарах чІоагІагІа йоакхо еш хила еза моттигашкара партийни, советски, боахама органаш. Цу доакъошта планировани ярен финансировани ярен система тоае еза, торговлех, потребителах уж чІоагІа тийша а хургдолаш.

Ала безам ба са иштта сэвчен оборонии промышленноста дукхача доакъой кулгалхошна а. Цар низаш совдовлар бахьан долаш культурно-бытовой лоархІам бола дукха товараш, цу даькъе телевизораш, холодильникаш, баракъаш дутта машинаш хьелга дикка дегІаденад. Бакъда, вІалла а хилийта йиш яц из дегІадар хьатІайоагІача пятилеткагІа лохлулга. Вай тешаш да цу доакъой кулгалхой дІахо йолача хана а шерра эша товараш арахецилга лоархІаме паччахьалкхени партийни гІулакх санна лоархІарг хилларах. (ТІоараш тох).

Дукха социально-экономически йош да, аьлар нов. Л. И. Брежнева, — наха чуІе цІенош хьалдар. Уж хьалдара хІанзара боарамаш кІезиг ца дича бакъахьа хургда дІахо долхача цхьайтталагІча пятилетка шерашка а, цунца цхьана чуІе цІенош хьалделга тоа а деш.

ЧуІе цІенош хьалделга айххагІа дувза деза производственни декхараш кхоачашдарца. СибарегІени Гаьнарча Малхбоалени кердо районаш хараерзаяра темпаш, Нечерноземье дегІайоалаяр, болх беш йолча предприятешка балха сменность лакхъяр дукхагІча даькъе дика тоадаь наха чуІе цІенош хиларга хьежжа вІаштІехьдаргдолаш да. Дукха ха йоецаш КПСС ЦК Политбюрос цІенхаштта дІахайтад промышленни объекташ хьалъярал наха чуІе цІенош хьалделга тІехьадите болча министрашка из гІулаих хардакьа хилар.

Наха чуІе цІенош хьалделга халкъа депутатий Советий теркама юкъметте хила деза, парте обкомашен горкомашен тІахьожам лоаттабеш хила деза. Пленум раьза хургья мотт сона, из болх духьал парте Центральни Комитето тІадилла гІулакх лархІа деза аьлча. (ДІаьхдаь тІоараш тох).

ЛаьгІ ца болийташ теркам бе безаш да къахьегама хьалаш тоадар, унахцІено лорадр, просвещени, культура санна дола социальни дешаш а.

Кердача пятилеткагІа оттадё деза цу деррига лостамегІа хьадда де дезараш. Из новкъостий, тІеххьарча партийни съездашка вай цийчъя хинача экономически стратегех дукхьал хьадоагІаш да. Халкъа вахара хьал тоаларца дувзаденна дукхих тайпара декхараш кхоачашдаргахьа кхы а чІоагІагІа экономика лостаяра стратеги я из.

Сага терхо елан йоакхо елгеи чулоацаш хила еза партийни, советски, боахама органий, бакъда иштта профсоюзий а, балла ерриге стиль. Цу тайпара хила беза хІара кулгалхочун болх — вокккачун а зІамигачун а. Бюрократизмаин, гІоналла, шийх доккхал деш хилара моттиг хила йиш яц вай советски вахара хьисапа юкъе. Цу дешаншта къаьстта чІоагІа теркам тІабахийта беза мотт сона отчетно-хоржамий партийни собранешкен конференцешкен. (ТІоараш тох).

Новкъостий! Найнн массанена, бакъда, къаьгга гуш да халкъа вахара хьал тоаделга экономика эффективность лакхъярцен ерригача общественни производствана интенсификаци ярнен, мара хила йиш йоацилга. ХьатІайоагІача пятилетие цу накъагІа лоархІам болаш хьалхенахьа гІолга Іалашде дезаш да керттера лостамаш.

Экономика эффективность хадданза ювзаенна я Іилма-технически прогресс сихъярца. Аллха цхьа дош хьоахалергда аз укхаза.

Іилмен производствок вІадацІтохар, цунна прогрессивни идейца воздействи яр практически машинашкея технологеген гІолла хулаш хІама да. Укхазара хьабоагІа — цхьаьнха а хІаманца ниййсбе йиш йоаца халкъа боахам дегІабовлабара бола, къахьегама овсарле лакхъяра бола машинаш хьаяра лоархІам.

Дукхача позицешка хьежача вай машинашъераш дупен тІа карагІдаьнача дикагІдарашка кхоачача боарам тІа баьннаб. Бакъда, бІарга ца гуш диса йиш яц машинашъеча цхьадолча доакъош кара хьал хІана а дика хилара таьма долга. Летикъаш ба транспортни, наькъаш дехкарча, гІишлош хьалъеча, машиностроене продукце дукха тайпаш, мехкдаьттан газовни, къаьстта лагачен кхачани промышленностана эша машинаци оборудовани кхоачам хулаш а яц дика а ма лахаш.

ТІехьаюсаш я юртбоахама машиностроени — хІанз къаьстта чІоагІа лоархІам бола даькъ. Эттара чІоагІагІа бехк боаккхаш дарех хІама да арахецача дукхача машиный технически боарам санна цар дикал а. ДІахо нов. Л. И. Брежнева дукха масалаш а доаладир Мингельхоамаша балха критика а йир.

Кердача пятилеткагІа хьас а арахеца йолае а еа, из данза я дарелац, белгалдаьккхар нов. Л. И. Брежнева, шоай характеристикашка дилача хІанзарча хано эттара чІоагІагІа дІадехарашка хьежжа йола хьатта оаха тракторя ялт чуэцаш йола комбайни. Цо торо хулийтаргьяр юрта боахама эффективность лакхъяра хьалхашкахьа боккха гІа баккха.

Юртбоахама машиностроене ІалаьмагІе боккха лоархІам а беш КПСС ЦК Политбюрос цу даькъа кулгалделга чІоагІдаря де доагІараш даьд. Центральни Комитете вІашагІъеллай юртбоахама машиностроене Отдел.

Машиностроени лакхъяра, новкъостий, хьатІайоагІача пятилеткагІа къаьстта теркам тІабахийта беза. Мадарра аьлча, вайна хьалхашка тІехь-тІехьагІа ярагІа уттаргда халкъа боахама керттера фондиш керданхарен тайп-тайпара сферащ технически кийчьярен декхараш.

Цунна тІаерзае еза вай эггара чІоагІагІа йола Іилмани коллективаш. Іилмий Академега хьежжа сона дага латтараш ба оборонни доакъошна болх беш бола Іилманхойи конструктораш. Сона хет мехка халкъа боахам дегІабоалабара цар юкъе хьош дола лаьъа кхы а шерагІен тайп-тайпарен хургдолаш. Министрий Совета тІадилла доагІа специалисташна цхьана оборонни промышленностерча малагІча Іилмани конструкторский коллективашна могаргІа граждански машиностроене цу е воих тайпашта новкъостал де хьажара дош къоастаделга. Лакха эффективности дикалн йола машиная образецаш кийчъеча, хоадам боллаш йола программаши заданеш оттаеча новкъостал де.

Цунна тІехьара дош. Дувца эшаш а дий теш хилкъа боахама эффективность мел чІоагІа тийша я доагорцен энергашен пахаддаш из Іалашбеш хиларах.

Нов. Л. И. Брежнева дІахо дийцар доагора промышленностен транспортен доакъошта хьалхашка латтача декхарех. ХьатІакхоачаш латтача Іан заманца дувзаденна дешаш къестадеш аьлар дІахо Л. И. Брежнева, цу цхьан хаина, хІанзае а, пятилетка кийчъеш, цІенхаштта уйла е еза вай хургдолчун. Вай дІахо а дегІайоалае сзаргья атомни энергетика. Термоядерни санна йолча энерге перспективни тайпашта тІаухийта уйла лаьгІье йиш яц.

Къаьстта лоархІам болаш да Іалама газ дукхагІа яккхар. Из ІалаьмагІе дукха я, эггара хьалха Малхбузен СибарегІе. Цо торо лу доагора-энергетически проблема аттагІа къоастае, хими а кхийола отраслеш а сихагІа дегІайоалае. Газ дукхагІа дІаахийтаро гІо де мегар социалистически содружествах мехкий хьашташ дизаагІа кхоачашде.

Уж уйлаш дага йолаш предложени йоаланй Малхбузен СибарегІен мехкдаьттагазовн промышленность дегІайоалаелга сихдара йоккха масштабни программа оттаьина. Политбюрос хьалхашай аз предложенеи. ГоспІана декхар — цу программах цхьайтталагІча а хьалхашки шийтталагІча а пятилеткий лоархІамегІа дола дакъа дар.

Цунца цхьана вай планашта юкъедахьа деза доагори энергии шерра кхоелга. Ала дувцар боахам тесса лелабарцен хІамах кхом ца барцен лоаттабеча къоасамах хьахуля кхомбер санна, из лерхІачоа тІаерзальча технически политикали каплосменей политикаин хьахуло кхомбер а да.

Доккхий халкъбоахама дешаш дувцаш ала безам ба са химех. Укхаза дикка чІоагІа дІахьалхашкахьа дахад. ХІаьта а хими тІехьало экономикана эшачоа. Цуя лоархІам чІоагІбе беза юрта боахами «Б» группа доакъоши дегІадоаладечара, металлаш ца тоъалга дІадоаиххачара, технически прогресс сихъечара. Плаваштта юкъе дакъаца даргдац пластмассаш, синтетически кьоасий, красителаш, бытовой химе продукци дикка дукхагІа хьелга.

Къаьстта уйла тІаахийта йоагІа, аьлар дІахо нов. Л. И. Брежнева, химически промышленноста чура диспропорцеш дІаяхара. Цо белгалдир удобренеш дукхагІа арахецача низелех бизаагІа вайда эаре, юрта боахама уж дукхагІа лоаттаира дукха бийдал дукхагІа яха еза, аьнна. Иштта боккха лоархІам болаш ла дІайийна хІамаш лораю химически средстваш дукхагІа арахецилга а.

Керттерча лостамашка, аьлар дІахо нов. Л. И. Брежнева, хила деза хими тІехьайнсар дІадахара де дезарий комплекс. Цо белгалдир, дуина лезар де дезарий комплексах да, хІаьта хьадда де дезарех. ХІанзара йоккха хими ца хинча тахан йоалаш и эффективни экономика.

Долаш да цІенхаштта уйла тІаахийта еза боахама гІулакха цхьалоа кхьолла лостамаш а. Царца, шено йоацаш, капитальни гІишлошъяр, металлурги, транспорт, арахьара экономически бувзамаш. Укхаза латтача декхарех КПСС ЦК Пленумашка массехказа дийца хиларасІа тахан уж белгалдоахаргвай аз. ГІулакх дІт кердача шера плана юкъе. 1981 шера планагара дІадола а дар, уж декхараш къоастадаяра тІехьме лахаш лахарах.

Доал дара бокхачен сага латтачен тема дий дош мара хьоахадергдац аз.

Царех цаІ планированех да. Цига шерра лийдеї эшабеза де лерхІарий программай методах. Царех хІара программа хила еза хІийле йолаш. Найсача расчеташ тІа латтача, бухсоцаш хьахулачоа, из е воеь проблема йоаза къоастаяра тІаерзальча мероприятей план. ЛоархІам болаш да декхараш къестадара хам-юкъаш, аргІа программа тІа белгалъаь хилар. ХІаьта, кхетадеш да, хІара балха участках бола хІаране бехктокхам боккъонца оттабеш а хилаза аргІоаца бокъонаш луш а йола жІал дар система хила йаалга. Из деррига ца хуле программа — программа а йоацаш хийца баккъахьа хила хІахаш да.

ШоллагІа дош — централизмацен демократически гІуллакхаштен юкъера соотношенеш найса хилар. СССР Конституце тІа бокъонца нийса белгалдаь да мехка экономика цаІ йолча боахама механизма комплекс и, аьнна. Из болх беш я отраслешта юкъерчен территориально-производственнин бувзамий чоалхаенча система лерда тІа. ХІаьта, кхетадеш ма хилара, центра мара могаргдац цаІ йола комплекс хилара тарра. Цунна эффективно доал де, ведомственнин местнически тенденцешта дукъала латта. Вокх оагІорахьара, экономика лерттІа болх бера из могга дегІайоадае еза моттигашкара, къахьегача коллективай, боахамий кулгалхой инициатива. Оперативни дешаех дукхагІдараш къестаде деза тІехьа я ца доахаш, хетта а ца хеттеш уж сихагІа къоастаургдолча. СССР Министрий Совето кийчъеш я доал дара организационни структура эргайоахаш тоаяра предложени. Из болх съезд хилалехьа чаихбаккха беза, кердача пятилетие къеенна структураш хьоргІйоашаш.

Доал дара кхыча дукхача деным доагІ-доагІам дола сонаман тІаийна хьалхатІа. Царна юкъе — боахама механизм, эргайоаш тоаяра хьакъеттьяра лоархІамо сонам. ХІанз гІулакх дитт уж лерагІен хьаддан вахаре чакхдахарах. ХІаьта, кхетадеш ма хилара, дукха дешаш да лаьрхІача соцамашка а ца хьежаш къоастаде мегаргдолаш а къоастаде дезаш а.

Новкъостий! Йистевоалаш ала безам бер са: бе безаш боккха болх ба вай. ДеатталагІча шерашка чакхдаккха деза экономика сихха дегІаяра наькъа тІа яккхар, чІоагІа холуш айе еза къахьегама овсарлен дикали. Производственни толамаш дахара хилаиза даргдоаца хьал да боахама балха боарам айбар, мадараш гІулакх доазаш, бехктокхам хеташ, инициатива йолаш хьалихевр.

Кастта деррига халкъо юцаргІйолаш кепатохаргья «1981—1985 шерашка а 1990 шерага кхаччалца а СССР экономически социальни дегІайоалаяра керттера лестамаш» яхача КПСС ЦК проекта. Из лоархІаме партийни документ хьнаре дувцаргда областной краевойн конференцешка, союзни республикай компартей съездашка, ерригача партийни организацешка. Из дувца деза де лерхІачун тІадерзадаь хьисап долаш, берриге экономически болх айбара цо тІо дергдолаш.

ХІанз мехка массанахьа а шерлуш я иттлагІа пятилетка толаме чакхъяккхара, парте XXVI съезда даха ма доаггІара накъадахара тІехьара социалистически яхь. Промышленностера, юрта боахамера, гІишлошъечара, транспортера производственни колективаш дикал айе, кхом бара режим чІоагІъе, къахьегама дисциплина чІоагІъе, цхьайтталагІа пятилетиа дика дІайолае декхараш тІакйеш я.

Массанахьа а дІахьош я партийни организацешкара отчетно-хоржамий кампани. Из парте вахаре массаза а бехктокхама ха я, бакъда съезда хьалхарча хана къаьстта боккха ба цун лоархІам. Собранешкен конференцешкен хорта болаш, ира, самокритика йолаш хьож партийни организацей балха ерригача оагІонашка, гучадоах дакза дитараш кхоачамбоацараш, хьалхоаи дика мел дар. Боккха мах болаш я коммунистий критически замечанеши предложенеши. ХІаьта боъонца нийса гІулакх цу царех хьадда де дезараш тІехьа ма доахаш деча партийни комитеташ. Из дика да, цо собранеи действенность, критика действенность айю.

Партийни комитеташа коммунисташта хьалхашка тела отчеташ — мадарра аьлча цар къахьегамхошта, деррига халкъа хьалхашка тела отчеташ а я. Деш дар гучахьа дар, парте болх нахага дІабовийтар вай хиддара даргдоаца закон да. Цу тІара хьадоагІа массови информацие средствашка — кепайоазонс, радиос, телевидене отчетно-хоржамий кампани иштта мел массаза а дувца дезилга, цуи чулоацам кІоаргагІа баккха безилга. Цунца дийза белгаладакка безам бер са массови информаца средствашка, пропаганда органашка хьалхьедеча ирача дешаех цІенхаштта партийни решенеш тІаийелга, — хІаьта из дика хета дезаш а да. Цунца цхьана бІаргаго деза, идеологически, политико-кхетама болх дІахо тоабарах бола КПСС ЦК соцам бизза кхоачашбара де дезаш дукха хІамаш долга.

Новкъостий! Парта ций съезда накъайода халкъаца айхха ювзенна, йода чурчен арахьарчен политика даькъе де дезарий хьадда программа йолаш. Мукъаба сона коммунистаца, деррига советски халкъо из программа къоабалъергхиларах, из тІагІерттан лерагІен вахаре чакхйоаккхаргхиларах теша. (ТІоараш тох). Из да аргІанара декхараш толаме кхоачашдергхилара тешал, коммунизм хьалъеча ихы а дІахьалхашкахьа гІоргхилара дола тешал. (ДІаьхдаь тІоараш тох)).

Сийле хийла хьалхалаттарий!

Доакъарий цехаш къалъяра 1980 шера 9 баттв лелаьча социалистически яхье итогашка а хьажа КПСС обкома бюрос, Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совето соцам баьб:

Социалистически яхье котъаьннарг а лаьрхІа хьалхара меттиг хьожае а республикански сийлен Улга тІа яккха а, ший низаща гранулированни доакъарий цех хьалъаь

Ачхой-Мартановски района

«ЛЕРМОНТОВСКИЙ» совхоз,

— шоллагІа моттиг хьожае а республикански сийлен Улга тІа яккха а, ший низаща гранулированни доакъарий цех хьалъаь

Грозненски района

«ГРОЗНЕНСКИЙ ШУРИЙ» совхоз;

— кхоалагІа моттиг хьожае а республикански сийлен Улга тІа яккха е, ший низаща доакъарах брикеташ ю цех хьалъаь

«ГОЙТИНСКИЙ» совхоз.

— Доакъарий цехаш къалъаш а бола бе йолайолийташ а дика болх барех белгалъяха:

— «№ 1 йолча шурий» совхозе доакъарий цехаш, 1 Мая цІерагІча совхоза амидоконцентратни тІатокарий цех хьалъяь юрта боахама министерства ПМК;

— Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхозе тайп-тайпара доакъараш вІашагІъяду цехи доакъерех брикеташ ю цехи. болх бе йолаяийта, 1 Мая цІерагІча колхозе АКД цех, Сунженски района Ленина цІерагІча колхозе гранулировании доакъарий цех болх бе йолаялийта НГІАССР «Госкомсельхозтехника» ПМК.

Яхье хьалхеьаьннаршка йоккха хьожае:

— «Лермонтовский» совхоза — «Жигули» яха автомобили йоккха мотоцикли;

— «Грозненский шурий» совхоза — «Жигули» яха автомобиль;

— «Гойтинский» совхоза — йоккха мотоцикл;

— юрта боахама министерства ПМК — «Жигули» яха ши автомобили йоккха ши мотоцикли;

— НГІАССР «Госкомсельхозтехника» ПМК — «Жигули» яха ши автомобили йоккха ши мотоцикли.

КПСС обкомен Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советен Сийлен грамота яла.

— «Краснодарсельхозпроект» ПК Нохч-ГІалгІай филиала коллективана;

— **Мусаев** Султан Вахидовича — юрта боахама министерства ПМК монтажни бригада газоэлектросварщика;

— **Яндиев** Іаьлийна — «Гехинский» совхоза доакъарий цеха механика;

— **Жуков** Федор Илларионовича — Нохч-ГІалгІай АССР «Госкомсельхозтехника» ПМК монтажни бригада бригадира;

— **Майсурадзе** Симме Петровнайна — «Грозгипросельхозстрой» проектни института группа кулгалхочуна.

ИТТ БЕТТА ПЛАН—ХАНАЛ ХЬАЛХА

Къахьегама вахта толаме лелаю «Юкнэнерготеплоизоляция» яхача комбината Грозненски участка изолировщикаша. Итт бетта заданн деррига технико-экономически хьоккамашта 20 октябре толаме чакхъяьккхай. Іалаьмате дукха теплоизоляционни балхаш даьд «Грозэнерго» яхача районни энергетически управлене электростанцешка.

ЛархІа а боагІаш участке дикагІа бола наз лоархІ изолировщикаш Юсупова Марет, Ганрбекова Малика, Юсупова Зура, Судоргина Нина, Литвинова Галина, — йоах воккхагІволча мастера Серкин Артура. — Производственни заданеш дииа 120—130 процент кхоачашдо цар.

Х. СУРУДЖАНЦ,
«Грозэнерго» оператор.

ПАРТОРГАНИЗАЦЕШКА-ОТЧЕТАШИ ХОРЖАМАШИ

КХОАЧАМБОАЦАРАШ ДІАДОАХИЛГА ХЬАДЕХАШ

Туха кІалхарча юрски тІоашка бурув тохарах хулача пайдах доккхача даькъе тийша да дІахо Малгобенски района экономика дегІайовгІилга. Геологашта хетачох углеводородни бийдала йоккхий запасаш я туха кІалхарча юрски тІоанашка. Из прогноз нийса хуле Малгобенски района меттел, ерригача республика а мехкдаьттан газен промышленность дегІаира доккха бердат дарга.

ХІанз туха кІалхарча юрски тІоанашка бурув тохаш Малгобенски бурув тохара балхий управленера 8 бригада я. Керда, боккха кхетим безаш гІулакх да из.

МоллагІа а чоалхане декхараш шоашка кхоачашдургдолга дукхаза а дІахьехкад МагІалбика бурувзеттараша. Укх шера 28 августа кхоачаш йир цар иттлагІа пятилетка. Планах 100390 метр тоха деза 107880 метр бурув техар лоамаи ворозах. 23 ала езача метта эксплуатаце дІаеннай 34 скважина.

ТІехьІоргга бурув тохара дешашта тІахьожам лоаттабу парткомо. Бурув тохара бригадай производственни гІуланкхаш хьалхарча даькъе тийша долча специалистий, службай, отделий кулгалхой отчеташка ладийгІад юкъарча партийни собранешка. ВІаштІехьъяьлар туха кІал юрски скважинашта технологически тІахьожам лоаттабяра бола лаьрхІа группа. Цхьабаькъдахала хете а, ший декхарех лоархІа-м янзар из.

Цу чоалханеча участкане керте латтача коммунисташ кара бесса дукха аварем хиларах, къахьегама а производственни а дисциплинаш телхаярах партийни хьисапе жоп хьадеха дезаш яр партийни комитет. Бакъдар аьлча, таханалца цу гІулакха партийни бехк баь вац цхьаккха коммунист.

Дукха а дика хІамаш де йиш йолаш яр партийни группаш. Долаш да цуна дола масалаш. Коллектива бокъонца дола дог а хиина дІаэттай № 818 йолча буровой партгруппа (партгрупорг Н. Е. Серебриков, буровой начальник И. А. Атарицков). Укхаза хан-ханнахьа дувц хІанзара а тІехьа тІайоагІача ханара а дешаш. шоашкара масал тел коллектива берригача членашта. Партийни группа ший болх дика делабара боккха аьттув бол бригада дерригача гІулакхашта № 188 йолча буровой партгруппа чІоагІа бехке ю парткомо. Перспектива йолаш я из скважина. Цудухьа туха кІалхарча тІоанашка углеводородни бийдал хиларах доа доа XXVI съезд хьелладенга дала декхарийла яр из. Бригадана керте латт опыт йола хьехамча коммунист Г. Ш. Хантемиров. Цудухьа цунта дол де еннача коллективана доккхий хІамаш карагІдалар лоош хилар нийса дар УБР парткома. Цхьабакъда, дукха технологически а организационни а кхоачамбоацараш балха тІа дуалийтарех аварийни хьале хилар скважина. Бригадерча гІулакхий боагІаш бола мах а баь Малгобенски бурувдеттаршта хьалхашка латта бехктохаме декхараш фунагІдаь а кхоачашдара коллектив тІаерзае магазар партийни группана.

УБР отчетно-хоржамий собрале къамаьлаш даьча коммунисташа Н. А. Атарщикова, М. Д. Дзейтова, А. Х. Котиева, Н. А. Шаповаяс, А. И. Кускова, кхычар дийцар коммунисташа шоаш болх беш йолча коллективана дукхагІа пайда хургболча тайпара къахьегам вІаштІехьбаккха безилга. Хозахета оттадаьлаш тахан вай дувца дош собране БІарчча хьайийнача план кхоачашъярца дика хетабала тарлуш ба УБР болх. Боккъалдар аьлча, ихерадургволаш да цхьайолча бригадай хьал, къаьстта а туха кІал юрски скважинашта бурув деттача бригадай. Духхьал цу скважинашка яьй 34 аварн, ерригаш а цар шоай бехкагІа я еш. 378 ди бийса доалаьд уж дІайоахаш, пачхьалкхен дукха аькъа дІа а дохийташ. ХІаьта цу воллективашка болх беш-м коммунистаца партийни группа яц ма йий. Бакъдар аьлча, хІанзалца хьа холуш-м яц цар пленни. Ерригача коллективашна беш бола болх пайдане хургболаш цар шоай къахьегам вІаштІехьбоаккхилга, къахьегама дисциплина телха ца елга, технологи нийса делаелга царгара хьадеха тарлургдола хьалаш оттаде мегадац парткома.

Балха тІа хьаза нарушенешта анализ хьыча буровойшка цу тайпара гІалатаи дургдоацаш выводаш ец яц коммуниста А. И. Кускова кулгалду технологически служба.

Цхьаболча болхбоштен подразделеней кулгалхоштен шоай декхараш кхоачаш ца деши гІалаташта цхьаьнца бахьанаш лехаш кІалхарбоален гІертар бахьан долаш чІоагІагІа критика йир бурув тохара балхий управленев коммунисташа. ДоккхагІча даькъе запасни оатхалаши оборудовани тоъаш ца хиларах да уж бахьанаш.

Бакъдар аьлча, цхьаннха а авари цу бахьанех ца яьлга хьахьекхад яьча анализо. Найса дар болх лерттІа вІаштІехьбаккхарах, производственни дисциплина чІоагІа хоралрах, моттигерча инициативах тийша да деррига а яхаш коммуниста А. С. Луценко: даь къамаьл. Дукхача буровойшка ца тоъаш йолча электрически гидротолкателех из бакъдара масал доаладир цо.

Дукха дийцар производственни Іалашо еча керттерча базерча кхоачамбоацарех (парторганизаце секретарь А. Х. Котиев). Укхаза хІанзалца лерттІа вІаштІехьбаьккхабац болх. Духхьал цу базе чура кхоачамбоацараш бахьан долаш шера 890 сахьат болх ца беш лаьттай буровой.

Бурув деттачун гІонча, № 944 буровой партгрупорг волча коммуниста М. Дзейтова хоадамболлаш дийцар УБР коммунисташа де дезарех. Хьалхарча даькъе ший декхараш лерттІа кхоачашдарца гонахьарчарна масал гойташ. общественна хьалхашкара ший декхар доазаши нахацара болх хьаькъалла беши хила веза коммунист, аьлар цо.

Къаьстта нахацарча балха тІадерзадаь хила деза парткома гІуллакхаш. Коллектив шийна хьалхашка латта декхараш кхоачашдара тІаерзаелга, ший а шийл лакхехьарча организацей а решенеш кхоачашъйитилга, лохехьарча звенош айкха бувзам лоаттабелга — уж да парткома керттера декхараш.

Собране къамаьлаш дир КПСС Нохч-ГІалгІай обкома организационно-партийни отдела заведующе П. Г. Кащеевеи «Грознефть» объединение генеральни директора заместителе Ф. М. Капманев.

Хержар парткома керда состав. Парткома секретаралла хержар А. Х. Чилиев.

Т. ФЕДОСЕЕВА.

«Грознефтехимремстрой» тресте дика йовзаш я Владимир Иванович Попов керте латта слесарий-монтажникий бригада. Чоалхане технологически оборудовани тоеш «Грознефтеоргсинтез» объединене предприятешка болх беш я из. Цу коллективо хадданза балха нормаш 140—150 процент кхоачашъю.

ХІанз треста ерриге коллектив а санна КПСС XXVI съезда сийна къахьегама вахте а этта болх беш я хьалха латта бригада.

СУРТАШ ТІА: 1. Слесарий-монтажникий бригаде хьалхалатта болхлой Антосов Семени Семенов Юрийи.

2. Слесарий-монтажникий бригада бригадир В. И. Попов.

З. БАТЧАЕВА сурт.

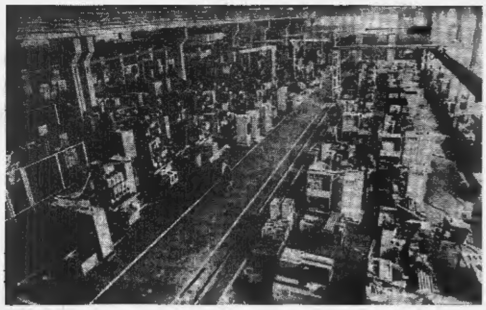

УКРАИНСКИ ССР. ЦӀеи ахи эзар тӀехдикача категорегӀа йола изделеш — пятилетка йолаеннача хана хиначул дизза дукхагӀа арахец Львовски областа промышленносто. Из толам бакиха торо хиннай продукце дикала управлени ара комплексни система дӀахо эргальнка токар бахьан долаш. Из и Ӏилма-технически, организационни, экономически, социально, правови мероприятеш продукце дикала оттабальча боррама тӀеэраэ йола система.

Продукце дикала управлени ара комплексни система балха толаме юкъейоалдарех предприяти и львовски фрезерни станокий завод. Цун коллективо 84 процент продукци паччахьалкхен дикала Знак йолаш арахец.

«КПСС XXVI съезда — 26 хьинаре къахьегара кӀира» яхача девнаргӀа болх а беш къахьегамхоша доп деннад съезд хьеллача дийнахьа 1981 шера хьалхарча квартала план кхоачашъе, аьнна.

СУРТА ТӀА: Львовски фрезерни станокий завода нерда сборочни цех.

ТАСС фотохроника.

Саг шиӣ кхела да ва

ЦХЬАН КОМПЛЕКСАГӀА

САГ доккхийча общественни гӀулакхашта тӀакхуьш, идейни бӀубенка, къахьегамца бокъонца творчески гӀулакх доагӀаш хилийтара кхетим балар идеологически балха керттерчарех цхьа декхар да.

Из толамца кхоачашдарах тӀа-тӀа дукхагӀа тийша хургда мохк экономически социально-политически дегӀаахар. ХӀьта шиӣ аргӀана цо шера торонаш хулийтаргья сагӀа вахарера дӀаяхача замах юкедикеараш дӀидаха. Иштта белгалдьаьккхад из КПСС ЦК июньски (1980 ш.) Пленуме. Ваьзда, цу торонех пайда эца йиш хургьяц хаддаза, планагӀа, долла хӀама чулоацаш бола интернациональни атеистически болх ца бича.

Районе интернациональни атеистически болх вӀаштӀехьа а баьккха лелабара хьаьн я партийни, советски болхлой, атеистически болх дика хоьш бола ная В. А. Лященко, В. М. Масаев, В. С. Даниленко, кхыбараш санна бола лектораш, политинформатораш юкъе боля совет. Цо шиӣ болх перспективни планагӀа бу. Цо тохк коллективашка ди лелабар мишта, гучабоах димах тешараш, царца къьастта болх белга, беседаш елга, лекцеш енийта, атеиста деноц, сайренаш, конференцеш елга керда обрядаш, дезза деноц юкъедоалаелга вӀаштӀехьдоакх.

Атеистически болх бу религиозни культех дола законодательство леладира исполкоме гӀо даш йолча комиссеца айкха бувзам а болаш. Цун председатель Е. А. Ельникова я.

Совета член йолча нон Ельниковас цун заседане дӀахойт районе ди лелабера гӀулакх мишта латт, малагӀа секташ я, цар фу ду. Советон комиссеи айкха цхьана болх беш хиларо дикка тоабу районе беш бола атеистически болх.

Совет гӀерт шиӣ болх хӀара моттиге ше къьастта бе. ХӀара коллективе лаьрххӀа хьакорж из болх вӀаштӀехьбоаккхаргбола нах, хьалхарча аргӀана уж ба парте областнойи городскойи комитетий семинарашка хийчбаь нах.

Ӏилма - атеистически интернациональни уйлаш хьахилара ниа бола средство я партийни образование системи, коммунисташеи парте боацарашеи марксизма - ленинизма лардаш Ӏомаяр.

ХӀара шера дукхагӀа хул марксистско - ленински теори Ӏомаяраш. Масала, 1976 шера районе политически экономически образование системе дешаш 7623 саг вар, хӀьта хӀанз — 21 эзар. ДукхагӀа хул атеистически интернациональни кхетама проблемаш Ӏомаераш а. ДӀадахача шера уж проблемаш Ӏомаеш 1235 саг вар, веита аьлча партийни дешара системе хиннарех 17 процент. ХӀьта пятилетка йолалуш 5 процент мара бацар уж.

Динах тешаш бола нах болча хӀара цӀенна тӀачӀоагӀаьва ва цхьаьца агитатор-атеист. Цо дезала юкъе ди лелабаращца а шек баращца а боагӀаш бола кхетама болх бу. Из болх дина бу М. М. Ханиваевас, А. В. Геращенкос, Э. И. Ледвановас, В. А. Лященкос, кхычар а.

ОБЩЕСТВЕННО - ПОЛИТИЧЕСКИ знанеш йоаржаяра боккха лоархӀам болаш я лекционни пропаганда. «Знание» яхача общества районни организаце болх беш я атеистически пропаганда совет. «Атеиста ди» дӀахьолге традици а хинна дӀаяттад. Цунна юкъе дакъа лоац райсоверча болхлоша меттел, парте горкомеи обкомеи болхлоша а. Цул соагӀа, из ди дӀахьоча шера укъа дакъа лоац Л. Н. Толстой цӀерагӀча Нохч-ГӀалгӀайи паччахьалкхен университета Ӏилма атеизма клуба членаша. Цар новкъостала болхлой коллективашка йийшар «хӀанзара ислам», «Нохч - ГӀалгӀайченера мюридизм», «Ислам хьадалари цун идеологи», «Баптизм хьалхлари цун идеологи», «Нохч - ГӀалгӀайченера сектантство» яха а кхыйола а темаш йола лекцеш. ХӀьта нохчий дукха болча метте наьна меттала еш лекцеш. Масала, «Трансмаш» заводе.

Ӏилма-атеистически знанеш йоаржаеча хьинаре дакъа ловц лектораша Э. П. Мехедовас, М. Г. Нехаевас, В. М. Масаева, З. С. Даниленкос, кхычар.

Районь клубашкеи, культура ЦӀеношкеи, библиотекашкеи хьувкх атеистически чулоацам бола художественни документальни фильмаш, атеистически темагӀа художественни литература обзораш, хаттарийн жоний сайренаш ю, къамаьл деш журналаш хул. Иштта хиннай «Ислама реакционни чулоацам», «Ӏилма — дина духьала» яха сайренаш, «Ӏилмеи вахари», «Сигаленаха лаьттахи дола бакъдар» яха книжнай выставкаш «Атеист» яха уголокаш кийчъю.

Советски Эскара гӀулакх де болха кагий нах накъбахар, бийнача бӀухой памятникашта хьалхашка лаваш дахкар. В. И. Ленина дегӀача памятникаш бийнача бӀухой памятникаштен хьалхашка комсомольски билеташ дӀалар, пионерала хьаэдар районе традици а хинна дӀаяттад.

Районе шерра дьарка да улица цӀей делга. Цига гуллу коллективашка къахьегаш бола нах меттел, пенсионераш а цӀен-ноанок а. Иштта дола цӀейш даьд Бутенко. Малковс цӀерагӀча, Верезка яхача поселкашка, «Товле са крав», «Йолаш йола а кхозза динагӀа хургйола а Дахке хоастаю во», «Селлара саг паргӀата волаш кхиабола мохк боваац сона» яха темаш йолаш к. иштта кхыраш а.

Иштта цӀейша нах чуйоссаю советски патриотизма, халкъий доттагӀала, пролетарски интернационализма уйлаш.

Тха районе цхьаккхо коллектив ц тайп-тайпарча къамех бола нах юкъе боацаш. Къахьегамхой коллектив декхарийла я дин хьехамаштен националнамен духьала къовсам лоттабе. Коллектива ниа бокхха ба, хӀава аьлча цунна юкъерча наха цхьана болх бу, уйлаш а дегазаттараш а цӀаш да цар. Цу тӀа гӀолла хьахул цар оамала а быта а цхьатарра йола башхалонаш.

«Старогрознефть» НГДУ, опытно - экспериментальни, Грозненски ремонтно - механически заводий, бурув деттача балхий Старогрознеески Грозненски управлений, кхыгар партийни организацеша ланкбаьб коммунистически, интернациональни атеистически кхетам балара хьакъехьара коллективий лоархӀам. Интернациональни атеистически кхетам балара дика опыт Ӏайнай «Электроприбор» яхача завода партхоме (кулгалхо А. А. Мартичан, парткома секретарь В. А. Бритиков). Цига болх планагӀа, идейно-политически, къахьегама, нравственни кхетам цхьала лун бу. Цига пайда эц агитационно - пропагандистски актива торонех. ЦӀа дола политденош, хаттарийн жоний сайренаш ю, динача нахаца вӀашагӀбеттайу. Иштта пайда эц кагирхошеи ветеранашеи дакъа а лоацаш дезачв деноцта хетаьа сайренаш еча культура ЦӀеи торонех а.

Коллективо толамца кхоачашъю планаш тӀайнаца декхарашм, наст-наста дӀадоладу керда дина гӀулакхаш.

ИНТЕРНАЦИОНАЛЬНИЙ атеистически кхетам балара къьастта лоархӀам болаш я социалистически яхь, цун идеологически чулоацам.

Тахан районе предприятешка социалистически яхь лелаеш 90 процент болхлой ба. 9360 коммунистически къахьегама ударник ва, из цӀи яннхара къовсам лоаттабу 10 эзар саго.

47 предприяти, 58 цех, 96 участок, 293 бригада, 30 эзар соагӀа болхло, царца 4859 коммунист тахан парте XXVI съезда сийна къахьегама вахте эттав.

Социалистически яхье дикхий толамаш доах «Старогрознефть» НГДУ, «Электроприбор» яхача завода, опытно-экспериментальни завода, Ташкалински технологически транспорта, бурув деттача балхий Старогрозненски Грозненски управленей коллективаша.

Къахьегамхоита интернациональни кхетам баларо гӀо ду производственни коллективаита юкъе къахьегама доттагӀала гӀулакхаш дегӀадоаладара.

«Электроприбор», «Трансмаш» яхача, Грозненски ремонтно-механически, экспериментально-механически заводий, кхыча предприятей коллективаша яхь лоаттаю лоалахарча Къилбаседа ХӀирий, Дагестански, Черсий-Балкхарой автономни республикай, махка кхыча областийн кралйин шоаш санна йолча предприятей коллективашца.

Цу коллективаша хан-ханцахьа дӀа-хьа делегацеш ухийт, опыт вӀаши йовзийт, профессегӀа йола конкурсаш, бохкама а идеологически а балха къахьехарча проблемагӀа йола конференцеш ю. Яхьа юкъе хилец ийшераш, котдоал халкъий доттагӀал, социалистически интернационализм.

Къахьегамхоита лучча интернациональни кхетамо гӀо ду социалистически мехкий коллективашца бувзамаш хилийтара в. Районе л советско-венгерски доттагӀала 5 общество. Цар дика дӀайовзийт вай доввол дехьарча доттагӀий быти культурен, царна карагӀдевнараш, балха опыт. Цох бермат дьвнкад «Грозтрубопроводстрой» треста болхлоштен газа а мехкаьтта а промышленноста объекташ еш болча Болгаре Халкъа Республика тӀеннлонхоштех.

Вай мехка халкъаш айкха кхотадалар гойт тха районе тайп-тайпарча къамех бола нах цхьа дезал а хинна бехаш хиларо в. 1976 шера иштта бола 49 дезал хьахилар. 1978 шера — 82, укх шера хьалхарча ялх бетта 50 гаргга.

Бакъда, цу динача хӀамашца цхьана цхьадола кхоачамбоацараш а да. Цирех лаьна дийцар август бетта хиначa парте райкомеи горкомеи пленумашка.

Анкетни хаттар дича гучадьлар дукхатӀбараш атеисташ хилар. Бакъда, кирпичнийк маькхев заводашка, СМУ-2, «Грозтрубопроводстрой» тресте, «Старогрознефть» НГДУ РСУ, «Грознефть» объединене РСУ хӀанз тоъал нах ба динах тешаш. ХӀьта маркаш доасташ из бахьан долаш балха хьа ца боагӀаш кӀагӀа йисар СМУ-2, РСУ цхьабола болхлой.

Цул соагӀа, районе кагирхоштех цхьаболча кхийначча лахан дин хьехамаш де гӀерт баптисташа Кунта-Хьажий мюридаши.

Цу хӀамаша района партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш декхарийла ю интернациональни атеистически кхетам балара болх кхы а чӀоагӀагӀа айбе. «Идеологически, политико кхетама болх дӀахо тоабарая болча» КПСС ЦК сона мо ма яххара из тоабе.

Л. НЕДЕЛЬКОВА.
КПСС Старопромысловски района секретарь.

АПН ИНТЕРВЬЮ

ВАЙ ДЕКХАР — КХОХКАМ КӀАЬДБЕЛГА

Москве яр гӀоръяьнна йола финска общественни деятельница, «Раухан пуолесто» яхача журнала редактор Каверва Седестрем. Агентство печати Новости газеташ дешарий теркам тӀаоз АПН корреспондента Правов Андрейща цо синача интервью.

* * *

АПН: Укх деношка Мадриде дӀаболабеннаб Европерча кхерамалени цхьана гӀулакхаш леладарен хьакъехьарча Совещане дакъа лоацаш хиннa паччахьалкхенаш вӀашагӀкхетаце хьалхара хийчой болх. Хьона, гӀоръяьннача машара тӀехьарча къовсамхочоа, мел лоархӀаме хетт цу тайпара вӀашагӀкхетар?

К. Седестрем: Сон тӀехдаьнна аьнвад ала йиш йолаш хетац соне, нагахьа санна айса дерригачӀ прогрессивни дунен бӀарг Мадрида тӀалатт аьлча. Цига хила дезаш дола Европерча кхерамалени цхьана гӀулакхаш леладарен хьакъехьарча Совещане дакъа лоацаш хиннача паччахьалкхений вӀашагӀкхетар, цунна еш йола хийчо а санна. Ӏалаьмите боккха лоархӀам болаш да реакционизаш разрядка идеяна духьала низ бола наступлени еш долча таханарча хьилашка. Уж гӀерт Европа вӀаьхха а герз хьаделга сихдара гӀулакха юкъейолла, «шийлача тӀема» ханаита из юхатӀайнга. Европера барий меттел дерригача дунен тӀарча а машара тӀехьарча къовсамхой, берригача прогрессивни наьха декхар да разрядка лораяр. Хельсинке хиннача совещане. Хоадам беш йолча акто чӀоагӀъяь сийлеп илеяш кхоачашъяра къовсам лоаттабар. Сона хетачоах, духхьала цу тайпара декхар да Европа, США, Канада 33 паччахьалкхен викалаша ларде лувца дезар.

АПН: хӀанз Мадриде вӀашагӀкхета деза ха геттара гарга гӀертача хана, малхбузехьарча кепайоазона тӀа аральнай Советски Союз цо хельсинкски совещане чӀоагӀдаь хӀамаш доаду лхаш «бехке еш» йола материалаш. Мичара доагӀаш да, хьона хетачоах, уж хебарш?

К. Седестрем: Цар тешал лу, Малхбузен реакционни гӀозараш мадридски вӀашагӀкхетарах разрядка процесс кӀоаргъяран дӀахоахьаран ца эцаш социалистически мехкашта, хьалхарча аргӀана Советски Союза духьала пропагандистски наступлени яра пайда эца гӀерташ хилара. Малхбузено Мадридерча переговорий нестола тӀа Ӏойилла лерхӀа нерттера багаж, дерригача дунен тӀара машар чӀоагӀбаран герз дӀадаккхаран лоаттабеча къовсама сийлен гӀулакхаца вӀалла хӀама долаш а ли. Вашингтонии НАТО гӀоллара цун тенаме союзникаши дага ба вӀашагӀкхетара эггара хьалха афгански оалеш дола дошн социалистически мехкашка «сага бокъонаш» телхарах дола къамаьлаши доладе. Уж шаккхе в тезис харц хиларах лаьрххӀа дувшаргдоц вз. Амма шеко йоацаш ала йиш я, разрядка лорагӀъяккхаран герз хьаделга сихдаран Малхбузено нагахьа санна уж ца хилча кхыдоле бахьанаш а доахаргдар маьлха дунен тӀа аьнна. Дерригa гӀулакх сенах латт аьлча, из латт цу тайпара йола курс тахан цхьадолча малхбузехьарча мехкий довл деча гӀозараштa, хьалхарча аргӀана ВӀашагӀкхийттача Штатий чарна ма эшшара хиларах.

АПН: Из Ӏайха ахар доашхалургдарий хьога?

К. Седестрем. Сона хетачоах, Вашингтон разрядна политикина тӀера а дьина бухьбилла конфронтаце новкъа йолалара керттера бахьан хӀава США йолаеннача хоржамий кампанеца дувзадена да. Из иштта хиларах шеквар вӀалла дукха ха хьалхара а доацача исторе тӀа хьажа мегарга. Даха шу чакхдоалаш США лача общественни мнене опросаш хьахьехар президента Картера авторитет дикка лохьена хилар. Дукха обозревателаш хетаж бар, нагахьа санна цув иристик дӀахо а ниттa сиха лохлойя, шоллагӀча дит шера президента кресло Картерга кхачарах хӀама хила йиш яц аьнна. Президента авторитет цу тайпара лохьалара бахьан лиха хала дац. 1976 шерара хоржамаш хилалехьа ше денна цхьаккха а доп кхоачаш мича даьд цо. Инфляци кхувсаенай, экономика кризисне хьалаш тӀа-тӀа чоалханегӀа хулаш доагӀа, бе болх боацаш биса нах тӀабеттаду. Картера критика йора масса оагӀорахьара. Критика йора аьттехьара бараша. Цар бехке вора президент денал долаш вац, мехкдаьтта доахьа мехкаш горе а оттадаь кхы хургӀоацаш энергетически кризис дӀаяккха могаргдолаш вац, сонтабаьннача эрсаита мерий кӀал аьшка бий бахьа лоархӀаваац яхаш.

Дукха уйлаш низар Картера. Цо лаьрхӀар хоржамашта хьалхарча гӀулакхашта аьттехьарчар тиъама кӀал вала. Дерригa карагӀдолча тӀемапромышленни комплекса оагӀорахьа эгтара хьалха цо яь реверанс яр дахача шера декабрь бетта НАТО совета сесси йолаш Малхбузен Европе керда ракетно-ядерни герз дӀаниисдарах йола решени тӀаэцийтара малхбоалехьарча европейски мехкашта тӀаталӀар. Йсанхача бизнесага ца зедала йиш йолаш дацар цу гӀулакхах шийна чот а са а йоацаш бокхла пайда бала безаш хилар. Амма хоржамаш хулаш берригача аьттехьарчар ше хьаллоацарг хиларах бокъонца тийша хилара из кӀезигдар. Дерригача дуненна багавахар дӀахецаргвоацаш йола американски йоккха церган «дӀагойташ бола «майра» гӀа баккха безар. Укхаза нийсъелар хьалхагӀа ирански, тӀакха афгански событеш. Шеко яц, «нийсъелар» яха дош укхаза кхоачаш болаш дац. Уж шаккхе кризис хьар хьалхарча аргӀанна американски разведывательни службай балхо даь хӀама дар.

Тахан шиӣ тӀеххьарча стадена юхегӀерта я ВӀашагӀкхийттача Штаташка хоржамашта хьалхара кампани, хӀьта дерригa а Картера — президенталла кандидата хьаштaш Ӏалашде лаьрхӀа да Вашингтоне. Цу гӀулакха пайда эца гӀерт КӀай цӀа Мадриде хургдолча вӀашагӀкхетарах а. Геттара атта ма дий гонахьа «цӀеча кхерамеи» «сага бокъонаш лорареи» хьакъехьара доацараш дувцаш кӀур урагӀаахийта а, хӀьта, из деш латташехьа, цу хӀаман чам баьза тӀеми промышленни комплекса тӀа тӀа хьамсарагӀа хулаш йоагӀа шиӣ диллара герз хьаделга сихдара политика чакхъяха а.

АПН: МалагӀа декхараш да, хьона хетачоах, европейски машара тӀехьарча къовсамхошта хьалхашка латтараш?

К. Седестрем: Аза-м хьакъестабергбацар машара тӀехьара европейски къовсамхой кхыча континентий прогрессивни общественностах. Вайна дерригенeта а чаалхашка латтар цхьа декхар, цхьа дийза даргдоаца хӀама ца — разрядка лораяр. ХӀьта нагахьа санна укх деношка прогрессени реакци низашта юкъе латтача къовсама фронт Мадридерча переговорий нестола тӀагӀолла чакхйоаллаш яле, планета тӀарча берригача дот цӀенача наьха декхар да хельсинкски идеалаш хьаллацара, уж дӀахо кхоачашъяра тӀехьа къовсам лоаттабар.

Со тешаш я разрядках, цун вахара низах. Адамлен ца хьакъхьалагӀа а йолаш йола цу процесса альтернатива. МоллагӀча тайпара а из ца лархӀа доларах хьахила йиш яр цхьа хӀама да — тӀом. Дерригача дунен тӀарча машара тӀехьарча къовсамхоша из дика кхетаду тахан. Амма вай кхеташ да иштта, вайгахоа Ӏалаьмите бокхха низ хилар — лаьттан тӀара берригa дотцӀена нах. ХӀьта цар солидарносто йохоргъя реакце кхерамe планаш.

(АПН).

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ЖУРНАЛИСТА БЛОКНОТА ТӀАРА

АФГАНСКИ ВӀАШАГӀКХЕТАРАШ

Кабул духьала йоагӀа тӀаухача цаха маьлхаца, улицаш тӀарча гӀар-татаца, базарашка латтача тӀарашца, репродуктораши соммъяьча оазацца минараш тӀара кхайкача моллашца, автомобилий гудоний какофонеца. Сихбенна мах беш латт дуканашка (нагийча тякашка), духхьал тротуараш тӀа даттача сож, баьцадаараш, малхбоалехьара мерза хӀамаш чуйолча латокашка. Цигта дотташ латт оагаш, кийчду плов, кхыдола даараш. Улицаш тӀа дукха ба тайп-тайпара духхар дукха, шо-шоай гӀулакхаш деш бола нах. Шоай формаш а юкхаш сихха школе болх дешархой, книжкаш да цар бе доаккхаш. Уж дукха ба. хӀьта шоай тоабаш аь а лел. Холаш да улицаш тӀа царех бетталу нах дешархой вуаш а уж новрабеш в хилар.

ШОФЕРА ДИКЦАР

Тха машин лехкар хоаза эрсий мотт а ховш вола Абдель Хеттаб, хана чу венна афганец, къамаьла тӀера воаца, даим дагадоаллаш моллагӀа дале а цхьа хӀама дола саг ва аьнна хеталуш хилар тхо хьалхагӀа. Ше вознийташ аьлар цо, эрсий мотт Ӏомабьб ше Кабулерча цӀенош деча комбинате советски специалисташца цхьана болх беш волаш. Новкъа долхаш къамаьл хоттаделча, цо дийцар шиӣ дезалга денача вонах:

— Са зӀамагӀа йола йоӀ больнице улл, во хьал долаш я из, ши дин ши бийсеи па из санхетам чу ца йоагӀаш улла, лораша уколашца хьалкхоаб цун организм. Цун яхар кхыча тайпара. тхоайчул дикагӀа хургдолаш дешийта веннавар со йоӀага. Из уйла кхоачашхила йоладеннаяр са революци хиннача тӀехьагӀа, йоӀ школе деша яхача. Дерригa дика дӀадаладеннадар, цхьабанхьда, дага а доацаш бала тӀабера: йоӀ а, цун дукхха нешаш а дешаш хиннача школе, духхьал урок йолча хийя газ чухийшар бандиташа. Сон са сесаги-кайдда школе дӀакхаьчача тхона дайнар укхара сурт дар — саувзаш керчаш дадар цхьадоли бераш, гӀо дехаш кхайкар, хӀьта дункхадараш гӀо ца вишча кхаьчадар царех. Цу дийнахьа газ чу а хийца садикъар душманаша шийтта школерча берий.

Тха халкъа моастагӀаша — басмачаши феодалашеи — кхайкаду массанахьа а, «давла ца! а ва хувцалуш а вац, цудухьа саг а хила веза хувда ца луш цхьан сибатехаш». Нагахьа санна хьо йоазув ца ховш вола беднин вале, хьо хье дийна меллаш къела кӀалхаравала йиш йолаш вац: нагахьа санна вӀаьхий а низ болаш а вале, хьо дӀала а нитта хида — хӀана аьлча дахла доаш хӀама да из.

Бандиташа бовбу из «закон» ца лоархӀаш бола хьехархой, парте активисташ, дешархошта дохьаш дуаду, йийтий кулгаш доах, уж деша хоашарагӀа. МоллагӀа а шоаш ахар ца деш йола саг вуитрва шоаш яхаш кхайкаду, халкъа кхерам тӀалоаттабе а, за боадонна, къела, Ӏазана хӀалноаттаде гӀерт.

Со а бусалба саг ва, Къоріа деша а ховш. Амма цу тӀа-м аьнаҗаац деша хайна саг ве веза аьнна. Революце бакъ пиясь хьийхаб афганцашта, цо сердалонга доахаргда тхо. Дукха вӀарда школаш латт хӀанз хьалъеш — из дика да, халкъ йоалув Ӏомадеш да. Бахьен доацаш дац тха республика эмблема тӀа хьадийлла книжка уллаш хилар: из книжка деша Ӏомадала деза...»

МИТИНГ

Кабула йистте бийдача кирпичний цӀеной лабиринтера аравоалача цӀаьхха нагирхоек йиаза йолча майдан тӀа нийсделар тхо. ТӀехьагӀа гучадьлар укхаза Афганистана кагирхой Демократически организаце (ДОМА) вӀашагӀъеала митинг хиина хилар. Укхаза гулбенна хиинаб Кабулера бараш меттел, провинцера баьхкараш а. Къамаьлаш дьараша дувцар нерда вахар хьадара дьякъерча республика студентий кагирхойи декхарех, контрреволюцецарча къовсамех, революци лоралра отрядаш хьалрах.

Импровизированни трибуна тӀа, борташ Ӏо а хийца йолча грузовика кузове тӀа хьалтӀаьоал Кабульски университета студент. Цо тӀахьех студенташ Пакистанера хьачуухийтача террористашца къовсам лоаттабе безаш хиларах провинцешкара ахархой дӀакхетабара, студенчески дружинай низаца паччахьалкхен боахам лорабара, улицаш тӀа норядок лоаттаяра.

— Со Исмаил Ага ва — аьлар къамаьл даьча цхьамкхане, — Хайратонера Кабуле кхачалца моахьаш дӀа-юхаа кхухьаш шофер ва со. Бандиташа кхерам тӀатувсе а, доввол дехьарча харц пропагандо фуннагӀа дувце а, сон са коллегаши тӀа-тӀа дикагӀа кхетадеш доагӀа, тхоай моастагӀа малав а доттагӀа малав а. ХӀара денна тхоай бӀаргаца бӀарга гу тхона СССР-ера вай мехка цхьаддаш мел гӀо ух: ялат, доагор, товараш, оборудовани тӀайола машинаш. Советски Союзо гӀо ду вайна наькъаш дехка, тӀаьш техка, предприятеш, наха чубаха цӀенош, кхыйола объекташ хьалъе.

Вай моастагӀаша — басмачаштен цар доввол дехьарча покровителаштен хоь из гӀо эггара хьалха маьхаден барахъащен къахьега саг — шоаш хьалха тӀера цӀока яьха болхлой ахархой Ӏалашбера деш долга. Цар хьаьта бӀаьхийбараша дна ха дӀаьннай.

Махмут Али яхача ахархоша дукхаду барогьин тӀадувхаш лахкача дегӀара волча эӀамигача саго дийцар Кандагар оалача провинце Пакистано хьачуухийтача диверс- [illegible] лоаттабу.

— Кашлакашка ахархоша шоаш хьаю самооборона моттигера отрядаш, гера бе а делле духьала уйт бандиташ шайкашта. Цао чубиташ душмалаш юрташка, гӀерз бе а долаш лораду паччахьалкхено шоашта денна лаьтта.

Бандиташ тийшача баьна тактикага бьыйнаб: цар бовбу НДПА моттигашкара кулгалхой, хьехархой, ахархой, кхьметтал моллаш а. Амма го тӀа-тӀа готлуш латт, йоккхий бандаш йохаяй, тӀатӀа халагӀа хул бандиташта, цар гӀулакхаш тоадац кхьметтел Китайрен Американен ухача герзои кхыча хӀамашин а. Цу эгӀадьча кӀаьвех дораду тхо афгански эскара подразделенеша а.

Тхо тийшад советски салтий хинабецаре тхоаьта хила хинна хургхиларах.

ХЬОВЗАМЕ ХӀАМА

Кабулера Джелалабаде бодача новкъа мехка малхбузехьарча провинцешкарча балача наха ялат ийца йодаш хинна афгански тӀема машнай колоннана доадаьд бандитий группа. Хьалха йодаш хинна машина двигатель бохабарагӀа сецар, вӀшаш соа чӀоагӀа тоомоаш а тӀеа, кучна а я дӀаяттар. Салтийлаьккарий йоккха йчаца группа наьнъа йистте Ӏо я йоадов де йолаелар, цхьабаньъ низаш эӀаши кайса дадар.

Шоферий тӀом кастта кхоачабила болабелар, басмачаш колоннана го бе безар. Пхьарч увш цӀоӀгӀарч да диттаи, кара ца вочача хӀара салтечуи корта боаихарба шоаш, яхаш кхайи. Салташа юкъ-юкъе тоьаш тох, гранаташ ухийт. Цу хана доь дача моттиге кхоач бронетранспортера тӀа а ягӀаш йола советски бӀун подразделени. Бандиташ бохабир, афгански салтийн цар хьош хинна мохьаши кӀалхарадаьлар.

Советски афгански кагийча наха цхьана тоадир низ болча МАЗ-ий двигатели, хийцар пхоач чакхдийна баллонаш, кабинаш кнга Ӏоаньингехи патронийн тиховзи Ӏоцӏенийр.

В. ТАТКОВ.
(АПН).

Кабул — Москва.

Ӏкхаь бетта Египте йолча хана «Ф-4 Фантом» яхача американски истребителий бомбардировщиний эскадрилье египетски ВВС-ца цхьана маневраш яьй. Цига тоххамаш дьах яьсаленийхьалашка кхоачаиде лерхӀача тӀема гӀулакхашта. Американски кепайоазоно белгалаяь ма хиллара, уж манвераш чакхъяхар бахьан долаш Египтенеи США-неи юкъера цхьаца леладу тӀема гӀулакхаш лакхача боарам тӀа доалаш тоаденнад.

«Каир-Западный» яхача тӀема - фегарча базе, уж американски истребителаш-бомбардировщикаш латташ йолча моттиге. «Фантомашца» цига хьена хинна ерригa хӀанзара аэродромни оборудовани йисай.

Кхыча, Египта тайп-тайпарча районашкарча тӀема базашка йолаш я хӀанзара американски тӀема оборудовани, цу дайъе АВАКС яхача системаца Ӏалаштьяь йола американски самолеташ-шпионаш а йолаш. Иштта Египтах тӀехь-тӀехьагӀа Гаргарчиа Юкъерчеи Малхбоалерча халкъашта духьала американски империалистически агресси чакхъяккхара йола плацдарм хулаш латт.

СУРТА ТӀА: Египта территореш тӀарча цхьан тӀема базера американски «Фантомаш». АП — ТАСС телефото.

Калейдоскоп

БАХЬАН КОРАДАЬД

«Ханаша гӀа боахаш» баха гӀерт маоистски пропагандисташ. Цао арсенале керда хӀама хиннад — видеокассеташ. Аз мехкашка тӀехь - тӀехьа дукхагӀа ярк уж. Масала, Индонезе хьъйхара сонадеш дан кепатеха китайски наданеи мехха йоаржаьяра. Кассеташка тачоние хьажа а хьажаш, практически царна тӀера хӀама а даккхац. Цох пайда нйбу «китайски пенза» тӀехьашкарча идеологаша. Цул соагӀа, уж кхахьа мегаргья контрабандаи ваьхаца. дӀахаьчача эзараш экземпляраш хурейолаш йоаркае йиш а я.

КъайлагӀа мехка чуена подрывной китайски пропаганда еш йола итташ эзараш пленкаш мехка ерригача провинцешка студенташтеи дешархоштеи юкъе йоаржаю, аьлар Индонезе парламента демократически партегара волча члена Субагио Ахмеда. Индонезийнашта хьувкт Мао идеяш «котьиларахь». КНР-е «гетара доккхий хургамаш хилярахь» дола фильмаш Хуанноша. китайски къамах болча могттерча паха киичъю китайски къам ше къьастта тӀех хиларах, китайски императора ша хьадахача мехкех йола программаш. Из дерригa а ду къамавета юкъе моастагӀал оттадара, цаӀ йолча ший лоӀамеча индонезийски паччахьалкхен барт эгӀабара.

А. РОМАНОВ,
АПН корр.

Джакарта.

ЗНАНЕШ ЙОАЦАШ ВИСАР

ЮНЕСКО даннегӀа. Гватемала американски континенте эггара кӀезагӀа грамотность йола мохк ба. 80 процент нах дешан да ба цига. Из хоаш боацаш мехка образовани министерствас хоийт 10 шу хьалха школе деша даха ха йолча берех 30 процент мара деша йиш йолаш дацар, яхаш, хӀьта хӀанз хьал динагӀа да. 7 миллион саг вахача мехка 14 шерага кхача «духхьал» 1047000 гватемалец мара нисвац школал араха.

(АПН).

ХИН КӀАЛХАРА СУНТАШ

Венеце лаьтта оахкаш бола археологаш хин кӀал кхаьча дукха ха я. Дукха ха йоацаш города къилбаседа - малхбоалерча дакъа тӀа, Торчелло яха гӀайрена юхха 2—3 метр кӀоарга царальй Римски империхана зданей, памятникий, тайп-тайпарча гӀирсий еха хӀамаш. Ӏилманхой къьастта чӀоагӀа теркам тӀабахар вай заман 1-ча бӀаьшерехь ях хиннача дамбашта. Хетаргахьа, цар город лорааш хинна форда хих. Царех цхьаяраш 140 метр хулаш йӀахьа я.

Цу кораьлча хӀамашца из тамаше город хьахилара а дегӀаахара а истори керда довзийт, цар хьахьонхаргба вай хана город кӀалхаръяккхара бола никъ.

Итале общественная балхий министра мехка парламент хьожаргйолаш хьалхашка йихьай форда чура доагӀача хих Венеци лоравра лелаш йола дамбаш хьаярах йола законопроект. Нагахьа санна из могайой, хьатӀадоагӀача шера болх дӀаболаберга.

(АПН).

БИГ БЕН «ЮХЬМАРАШ ЮЛАШ ДА»

121 шу да Вестминстерски дворецa тӀа довзаш дола лондонски сахьат латта. Из дунен тӀа эггара кийсагӀа лелачарех дола сахьат да.

Кхаь шера цига цӀенду из сахьат. Сентябрь бетта из цӀендеш бӀаргадайра английски столице бахача нахан хьаьшаштен. Диаметр 23 фут хула (1 фут — 30,5 сантиметр) кнзга йиь цифербат «йила» дуьъ дийзар.

(АПН).

ЦИРКЕ — керда программа

Укх деношка Грозненски цирко дӀайоллаьй шийн аргӀанара сезон. Укхаза гойташ я тайп-тайпарча номерах латта керда программа.

Хьажархоша дего къоабал еш, царна боккха эстетически садоӀам беш чакхйоал цу программа хӀара номер. Ӏалаймате сакъердалуш тӀаьц хьажархоша Дурова Терезас Ӏомадаьча оакхараша гойташ йола сакъердамие номераш.

СУРТАШ ТӀА: цирка кердача программа тайп-тайпара номераш.

Н. КОБИАШВИЛЕ суртащ.

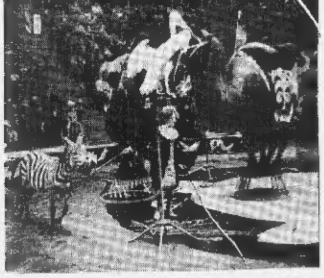

Даймехка гӀолла

«ТБИЛИСОБА» — ХАЛКЪИЙ ДОТТАГӀАЛА ЦӀЕЙ

Дукха я дунен тӀа хоза а шира а городаш. Цига дилла а бахача наьха дегашта город даим хьамсара хиланга а кердадар гой лелеи безамбарий бӀарг тӀаозаш из хилийтара а. хувца ца йолийташ мишта соцаергья цун шоай тайпара йола башхалонаш, мишта лорадергда хьалхарча традицеех юхедиса динадараш, мишта хьахулийтаргда кердадараш?

КӀезига дагадоаллаш дац из дош дунен тӀарча эттара къаенагӀа ярех ца! йолча. Ӏхийтта бӀаь шерал дукхагӀа ха яьннача Грузински ССР столица — Тбилисе бахархошта а. НӀайха город — ишта да гуржий меттталара цун маӀан. Гидашта туристашта-м дувц, столица цӀи цун ченашкара дуxдувлача дӀайхача минеральни хишца юзаенна я яхаш. Аьша город дикагӀа йоззарашца, кхыча тайпара ду цу дешa маӀан. Грузе хозача а хьаша везаш тӀаэзачa а латта бахача бӀаьнил дукхагӀа долча къаьмий никалошта хьамсаьа а дӀайха а цӀа хиннад Тбилисех.

Укхаза хьахиннай керда традици — шер-шера «Тбилисоба» гуржий даьтта дахача халкъий доттагӀала хетадаь сакъердамел торжественнии цӀей дездар. «Тбилисоба» дезду октябрь бетта тӀехьарча деношка, цхьаькха, бӀаьнерашка деадеш доля комсаш чуэдара кетадаь «Ртвели» яха традиционни цӀей чакх ма даьлтинге а. Цу торжестбай дай — гуржий даьтта леладераша дилла юош хиннача комсашца буззабенна бола республика къахьегамхой. Цар хьашний а бийя тӀаьц городашка баха нах, царна меладу чӀоагӀ а далаваа дола мачари яха керда чхьагӀар, юаю гуржаша комсех ю мерза хӀамаш.

ХӀаьта «Ртвели» долча хана юрташка нестолаш тӀа гуш мел хинна хӀама деррига а гуржий столица йоккхийча а кагийча а майдаш тӀарча хоза кийтъаьча импровизированни базарашка дӀадода «Тбилисоба» хулача дийнахьа. Массанахьа я латташ хул тийп-тайпарча комсех тӀаьк аьша хьалдизза дута тускараш, хӀаьта гуржегӀа пхи бӀаь сортех йола комсаш ма йий дӀаюаш.

ДӀадахача шера из цӀей хулача хана ширача столица исторически дакъа юха хьадьча шоай архитектурашкара совгӀат кхьчар Тбилисе бахархошка. Реставраци йир къаьнача Тбилисе улицилгаштеи пӀенотех, цхьан хана город моостагӀех лораьча города ширача пена. ХӀаьта «Тбилисоба» долча дийнахьа а оттаю къаьнача Тбилисе сурт юха хьадара хьисапера кеп. Дукхача бесашца лелаш хул чакх са доагӀа балконаш, цар перилаш тӀа дадаш хул къорза кӀувсаш. Къаьний барзкъаш тӀа а духхаш бола кхалнах, вай бӀаьшере йолалуш а тӀехьа цу моттигашка хинна цӀастапхьарий, тӀаьхи доахарий, дошон дотом пхьарий мугӀараш дизза хинна, сакъердаме бола городе баха нах, ремесленникаш ба тахан хьаьший чхьагӀар чудолча погребкашка, «тонэ» — къаман маьх — леваш еча пекарнешкарча юача а молача а хӀамаех кхета яхаш къаьний чухьеташ. ХӀаьта цу еррига дийнахьа дӀазттача города фольклоро, къаьнача замагӀа хиннача хӀамашкара тахкарча денга вугача тӀаь хьисапе хиле дӀа а этте, чӀоагӀа хозду цӀей.

Цу халкъа сакъердама шийн торжественни оагӀув а ба — цу дийнахьа цӀераш йоах ширача Тбилисе эттара сай долашагӀа болча граждий. Даха цӀей долаш царна юкъе нийсбелар республика заслуженни педагог Шушана Чиковани, къаьнагӀа йола академик, языковед Акакий Шанидзе. СССР халкъа художник Ладо Гудиашвили. цӀи хеза аьшкапхьар Константин Илуридзе.

ЦӀей дездеча массаза а дукха хьаьний хул. Геттара дог хьоасташ хул тбилисций республика доазонел арахьа бахаш а болх беш а бӀаьча цӀи хезача мехкахошцара вӀашагӀкхетар.

Стихашца а илешца а хестаю цу дийнахьа шоай нана санна хьамсара йола город, дувц нахахи цар гӀулакхехи.

...Юханхьачай доше гуйра. цӀаьхха а хургда «Тбилисоба» — города халкъий доттагӀалах вошалая хетадаь сакъердама цӀей.

Иветта БУАЧИДЗЕ. (АПН).

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ЗАКОНАШ ДОВЗА ӀОМАБУ

Укх деношка НГӀАССР юстице министерства конференц-зале республиканский координационно-методически совета аргӀанара заседани хилар. Цига дийцар массехк-дош.

Грозненски маькхъеча комбинате правови кхетам балара гӀулакх вӀаштӀехьданкхара деш долчохи из тоадера де ашарехи хоам бир цун директора А. А. Карапетяна. Цул тӀехьагӀа из дош. совета члеиаша шерра дакъа а лоацаш, хоадам болаш дийцар, цу хьанъехьа йоагӀаш йола рекомендацеш тӀаийцар.

Республикерча правови знанешта йолча халкъа университетоташех къоначa юристий школашех бу болх дӀахокхы а тоабара де дезарех дош а дийцар укхаза. Цу хьанъехьа доклад йир координационно-методически совета бехктохкамеча секретара Ю. Б. Кригера.

Республикански газеташа, телевиденне, радио правови пропаганда елга хишта оттадьа хьахьонкхаш къамаьлаш дир П. Ф. Сехина, М. А. Саламова, кхьчар.

С. ШАБИЕВ.

СПОРТ

ДИКА ТОЛАМАШ

Украинерча Запорожье яхача городе дӀахьош яр шийн ЭоламагӀа кӀалтохаргагӀа латиш ВЦСПС хьалхара моттиг лакхара лхьаш. Цу яхьашка дакъа лоацаш бар Нохч-ГӀалгӀайчера ши спортсмен: СССР спорта мастерала кандидаташ Танчаев Ӏалдийн (74 кг). Бисултанов Ӏабски (82 кг). Укхаза дика толамаш а даьха ший хоашыйир СССР спорта мастерий нормативаш.

ХЬАЬНАЛА ДЕЗАЛ

Бийсанарча боадано къайлаьккхар юрт. Дигь саьна корашкара юкъ-юкъе сердал йоагӀар. Дийнахьа сарралца удаш дийна бераш тхьайсадар. Гонахьа сатем эттабар.

Цу хана ийча Ӏохайна сала Ӏа лоаш хул Зина. ЦӀагӀара дезараш чакхдаьнад. ЦаӀаш бераш урокаш еш да, вожаш, доккхагӀдараш, нанна гонахьа Ӏохоаш. Дийнахьа шоашта бӀаргадайнараш а хийттараш а дувц цар. Зина Ӏемай цар дувцачунга ладувгӀа, уж дагабуил пунша. Шоаш дийнахьа даьраш шоай ка пьнар, юкъагӀдисар дувц цар, шоай уйлаш йовзийт наьнага. Иштта да цу дезале...

Иштта дар цу сарахьа а. Балха вода мер накъа а ваьккха (комсаш чуэцача бийсана а тӀехьа болх беш хул Ӏаьла), коа комсашта вӀал техача додара тӀа Ӏохайра Зина. вӀашагӀа йола. шийна дукха еза Луиза кара а хоаь. Дерриге иов дӀаеьца я комсаш. Цига дӀатӀайода Марем, Лема, Лейла, Къурейш, Осман. Юха а до дузу къамьлаш.

Дештара ди массаза доал доккхий хулача шийн берашта — вӀаьнкашта а йийгашта а бӀаргьеш Зина. дог гӀоздьле бӀаргех хий аккх цуина. Лочкъадия дӀадоах тӀадааш.

Бераш доккха хул цуина ма хеттара, юртарча нахa дезаш да уж. Тхьо шу а далаехьа тракториста Льянова Ӏаьлий цӀенноша а хинна дӀаэттар из. ХӀара шу массаза доал дукхагӀа хулар цар дезал — тӀакхетар бер.

Цу хана дена тхьаь итт шу дьинад. ХӀапа Зинийн Ӏаьлийн 17 бер да.

Зина тӀах аьнна а кадай а я. Цун хулгаш цӀаьнкха а мукъа хилад, де хӀама доацаш йисаш из вӀалла а.

Из мукъа хиннацц цхьан предприяте е совхозе болх бе — бершиа хьайа сааш хинаай массиза а. Берашьа хӀама данта, барзкъаш тӀадувха, бӀехденнар хитта, бераш Ӏодувшаде, хьалгӀоттаде дезар. хӀаьта массагӀа дар цӀагӀара деларыш. Сатессача хьалгӀоттар, бийса яхача Ӏокхар. деррига а бераш тхьайсашул тӀехьагӀа де дезаш дулар.

Доккха ма хул бераш кхетаде даклар шоай нанас хьета къа. Цо дер де гӀертар бераш къахьега дезилга кхетаде дала уж. ХӀаьта нана вӀаккха а хилиции шийна хала да яхаш кадаш.

ФуннагӀа а цо дер атта долаш санна хетар, массаза а дог гӀоза яр из. Сакъердаме, безаме, дог дезадеш беташ болиш яр Зина. МолагӀа хало тӀаоттарах ца доха, тӀехьашка цо довла Ӏомадора цо шийн бераш.

Дог гӀоза хилар хӀара сатаца хила деза хӀама доархӀ до, къаьстта а бераш кхедеча лаьнен наьнаш.

Иштта дӀаухар шераш, бераш доккха хулар. доккхагӀдараш дӀамагӀчарга хьожар. КӀаьнкаш даь трактора гонахьа хьувзар. Цо уж Ӏомабора трактор лелла, пхьайола оттаь тове а.

ЙиӀигашта нана гаргагӀа я. ЗӀамига йолча хана деца къахьега яьннай уж. ЦӀагӀа де мел делар ду цар. Низ а да беш къахьета Ӏомаьй уж даси нанаси. Беранта боккха хьоккхам ба цу хьанъехьа шоай дан нанен

Итхайтта шера болх бьеб Ӏаьлас «Алханчуртский» совхозе. Кхай гӀа шийна бӀгар по Осман, Илез, Ислам, Алебик.

ХӀаьта районе комсий совхозаш яха йолаелча, Аюпа Ӏаьла эттара хьалха вера Максим Горький цӀерагӀча комсий совхозе...

— Да сарахьа бахара чувеча, оаха го бир цунна дукха хаттараш дир, — дувц Марема. — ХӀаьта из вела а къежаш хайна вагӀа. ТӀаккха наьнага аьлар цо: «Комсаш кхее участок хьанийцача фу дар вай? Берашта из тӀехьагӀа пихьадаргда мотт сони — комсаш кхеераш а хинна дӀаоттарга. ХӀаьта совхозе чӀоагӀа ма эшай уж тайпа нах».

Ерригa сайрс комсаш ювнаш дӀаихар тха. ХӀаьта Ӏуйрийна даьцца совхозе яхар нана, Лема, Илез, Ислам, Алебик со...

Ер да ЛьяновгӀар кха 30 гектар дӀалоац цо. Комсий мугӀарега дӀадолх тхо. Цхьаннахьа а туш дац оасар, йоархӀаш. ХӀанз чуэдаш я планагӀа йоаца комсаш.

Марема Лемеи дӀатӀаболх комсаш яха новкъостал де бахкхараша, гайлоггаш мишта теда деза дӀахьех царна. цар комсаш цӀена хьаяхарга хьож.

— Болх ца бича Ӏелургдоацаш Ӏемад тхо. — йоах Марема. — Комсашка дайнад тхо. Из тхона Ӏомадир даси нанаси. Школа йистеяьнкхача совхозе балха хьабоагӀаргба Илез, Ислам, Алебик...

Юрта корашкара йоагӀа сердал яйра. Дукхьал ЛьяновгӀар цӀагӀара мара, сердал лгӀац. Наб ихетац Зинайна. Цунна уллув агӀа Марем. Нанас хьа а яхаш аскаре гӀулакх деш волчи Закречунга письмо яздеш я из. Дийнахьа массехказза дийшадале а, цӀаькха а дешийт из Зинас.

«Фу яздергда цуига? Шиншийца уйла ю цо. — Мишта дах, болх мишта лед? Кхы цхьаькха вӀа а даьд паргӀата а я. Из деш юртарча наха новкъостал дир. Дукха дезал ма бий! Бакъда, ши сиг тӀеровавиннав царех. — Радимхан ше а я хӀанз ихе бера нана, Джамалейлий ши бер мара дац — ши кӀаьнк. КӀира да уж бӀарга ца гу. фу деш ба-хьогӀ?».

Иштта бах ЛьяновгӀар Зинан Ӏаьлеи шоай вурийтта берaца, вийий йийний бераш хьесташ. Уж мугӀарера къахьегамхой ба. ДегагӀоз а гӀайгӀа а юкъа я цар. Вай замагӀа хила ма боагӀара бола нах хургболаш кхеду цар бераш. Радимхан ивея л. Джамалейла № 24 йолча школе къахьегама урокаш хьехаш ва. Цига болх беш я Лейла а. Из школа библиотекарь я. Къурейш музыка дукха езаш ва. Из культура ЙагӀа художественни кулгалхо ва. ХӀаьта Марем Лемаи комсаш кхею мастераш ба, вож бераш дешаш да.

— Хала да иштта бераш Ӏалашде, — йоах Зинас. — Бакъда, тхона хаддалза новкъостал латт паччахьалкхенгара. Дерригача берашта пособеш тийнад тхона. Бераша цхьаниe шолагӀчоа тӀехьа чакхйоакх школа. ЗӀамагӀлоа бераш — Ӏазиз, Мовлатхан, Хасихан, Муттар мах а ца боавкхаш № 4 йолча школе интернате дешаш ба.

Тха дезала новкъостал доахтальш горисполкомо а. Из бахьан долаш аз баркал ах вай паччахьалкхена. Ал доккхал ду вай замах, вай советски социалистически вахарах. Сай деший кхане ираз долаш, сатийна хургхилазах тешко.

Иштта йоах Льянова Зинас.

З. СОЛТУКИЕВА.

НИКЪ ЛЕ ПИОНЕРСКИ ПОЕЗДА

Вай махка болх беш ба 40 берий машиникъ. Царех хул дешархошта профессиональни ориентаци ярах технически творчествех йола Ӏалаьмате дика бава.

Запорожски берий машинакъа хьакъехьа АПН корреспондента Виноградов Андрейа дийцар цун хьал инструкторе Денисенко Николая:

— Машининикъ биллара инициатива дӀайоллаьраш школьникаш ба, хӀаьта из биллар еррига города я 1973 шера эггара хьалха семафора баьццара сигнал а соташ хьайийлар пионерско - комсомольски поезда никъ...

Тахан из никъ Запорожски областал гаьнна арахьа а къердаш ба. Укхаза опыт эца, практика чакхъяьнхе ух вай махка тайп-тайпарча моттигашкара къона машинанькъахой. Тхо долаш а да цара дувна дуккха дика хӀамаш. Берий машинаькъа дешара центре кийчбу хургбола машинисташ, проводникаш, бригадираш, станцей дежурнеш, кхьметтел ревизораш а. Зачиташ хул дика кийчъяьча классашка, цига Ӏомаду теоретически дешаш а, хӀаьта хӀанзарча тренажераша торо хулийт практически гӀулакхаш Ӏомаде а.

Эггара къонагӀа бола машинаьакхахой 11 шу даьнна ба. Уж деша багӀа йилъагӀча классе, хӀаьта боккхача безамца шоай мукъа ха берий машинаьакъа тӀа дӀахьо цар. Раьза ба дай-ноаной: укхаза я урокаш Ӏомаю классаш, болх беш я кружокаш, цига Ӏомадала йиш я берий музыка лакха, хоре илли дакха, сурташ дехка, сурташ эаха, макеташ хьае.

Берашта каст-каста викторинаш ю оаха, Социалистически Къахьегама Турпалашца вӀашагӀкхетараш хул. ПрофессегӀа дикагӀбарий конкурсе когало аьккхачой Артеке ваха путевка лу.

Машиникъ болх беш долча барӀ шера цун классаши перронаши пхьан дийнехьа яьса йисаш. Цунна чӀоагӀа хьашт долаш да белаш. Наькъа ит шу хьзар деллча хана кердо долаш комплекс тьасдаргья, цига классаш, лабораторейш, мастерскейш, гостиницаш, кинотеатр хургда.

(АПН).

ТЕЛЕВИДЕНИ

23 ОКТЯБРЬ I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.30 — Ӏуйренара гимнастика.
9.15 — «Шоаш дола моттиг бовзайта, зурманчаш!».
9.45 — «Киноикъбара клуб».
10.45 — Монгольски Халкъа Республика паччахьалкхен илли хелхарен ансамбла концерт. Нисдаьча—кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — ВӀашагӀкхийттача къаьмий организаци дунен халкъашта шахьарча денга. «Дунен хоалуш». Документальни фильм.
15.30 — «Революционни плакат».
16.00 — «Маьлха ваз». Фильм-концерт.
17.05 — «Орденоа» яхача телестуде … Ленински а СССР Паччахьалкхен а премей лауреата СССР Ӏилман Академе академика Л. М. Бреховскихица вӀашагӀкхетар.
18.00 — «Миллионий ленински университет». «Керттера постанагӀа. КПСС арахьарча политика дакъа. ДӀахьор — ТАСС политически обозреватель С. Ф. Кулик.
18.30 — «Сакъердаме меттаж».
18.45 — «Тахан дунен тӀа».
19.00 — «Талам».
19.30 — Концерт.
19.55 — «Ахал хьайга» яхача телевизионни художественни фильма премьера. 1 сери.
21.00 — «Ха».
21.45 — Хоккейх бола СССР чемпионат. «Динамо» (Москва) — «Спартак» (Москва). Перерыв йолча хана «Тахан дунен тӀа» выпуск.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачий программа.
8.05 — «Наьна школа».
8.35; 9.35 — Хими. 10 класс.
9.05 — Мустай Карима поэзи.
10.05 — Къамаьа … меттала.
10.35; 11.35 — Юкъара биологи. 9 класс.
11.05 — ПТУ дешархошта. Астрономи. Бутт.
12.05 — Студенташта-заочникашта. Лакхара математика. 2 курс.
13.30 — Ӏилман коммунизм.
14.10 — Подготовительни отделеней ладувгӀархошта. Математика.
14.40 — «ВӀаштӀехьа цу чонга отпуск». Художественни фильм.
16.00 — «Нохч-ГӀалгӀайчу гӀолла».
18.20 — Телевизионни фильм.
18.40 — «Заманах» (гӀалгӀай меттала).
19.10 — Киножурнал.
19.20 — Съездагара съездага. Малгобекски район.
19.55 — Хоамаш. Реклама.
20.00 — «Бийса дикьаьла хийла шун, бераш!».
20.15 — «ЦӀьоагӀоа». Телевизионни журнал.
21.00 — С. Прокофьев. 5 симфони.
21.40 — «Ираз дола рейс» (хамен 22—11). Художественни фильм.

24 ОКТЯБРЬ I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.50 — Ӏуйренара гимнастика.
9.15 — «Къонабарий кхалнем».
9.45 — «Ахал хьайга». Телевизионни художественни фильм. 1 сери.
10.50 — РСФСР заслуженни артиста В. Мещерина кулгалхча электромузыкальни инструментий концертни ансамбла концерт.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — «СибарегӀех Гаскарчу Малхбоалехьен гӀолла».
15.30 — «Шахматни школа».
16.00 — «Москваи москвичаши».
16.30 — «Дог лаьаь старташ».
17.15 — «ТӀаьа мичарна» яхача романа пагӀонаш. ДӀалеш СССР Халкъа артиста Д. Н. Журавлева.
17.55 — «Халкъий хьехташ». Документальни фильм.
18.15 — Доверча кӀаьний … ахкахарий ансамбла концерт.
18.45 — «Тахан дунен тӀа».
19.00 — «Ха» яхача программа почта. Дакъа лоацаш ба СССР Лакхехьарча Советий депутатех.
19.35 — «Иле дӀаеш Э. Хиль». Фильм-концерт.
19.55 — «Ахал хьайга» яхача телевизионни художественни фильма премьера. 2 сери.
21.00 — «Ха».
21.45 — «Бозачоа» — телевизионни музыкальни фильма премьера. Ийстедаьна — «Тахан дунен тӀа» — информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачий программа.
8.05 — Ӏилман-популярни фильмий программа.
8.35; 9.35 — Музыка. 5 класс.
9.05; 14.45 — Ширача Греце искусство.
10.05 — Английски мотт.
10.35; 11.35 — Н. В. Гоголь. «Тарас Бульба». 6 класс.
11.05 — ПТУ дешархошта. Обществоведени.
12.05 — Студенташта-заочникашта. Лакхара математика. 1 курс.
13.20 — Марксистско-ленински эстетика лардаш.
14.10 — Подготовительни отделене ладувгӀархошта. Физика. Динамика.
15.10 — Телевизионни журнал.
17.45 — «Хьа гармонтьима».
18.15 — «Нохч-ГӀалгӀайчу гӀолла».
18.35 — Киножурнал.
18.45 — «ШоллагӀа хьувхьаш: цхьа … бовбеш чуэца хаьт».
19.00 — СССР футболах йола чемпионат. «Таврия» (Симферополь) — «Жальгирис» (Вильнюс). Перерыве «Бийса дикьаьла хийла шун, бераш!».
20.45 — «Пятигорск». Телевизионни документальни фильм.
21.00 — Кажлаев М. «Фархади Ширин». Симфонически фреска.
21.40 — «Дукха дезал». Художественни фильм.

РАДИО

23 ОКТЯБРЬ

6.40 — «Юрт гӀулакхаш проблемаш» (гӀалгӀай меттала).
6.55 — Хоамаш.
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.25 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — «Шоана, аьланна». Радиожурнал (гӀалгӀай меттала).
9.15 — «Депутатий гӀулакхаш». Корреспонденци (нохчий меттала).
9.30 — «Ленина темах хьалхьа» (эрсий меттала).
9.40 — Хоамаш.
9.45 — Автомобильни транспорта болхлой денга. «Сийлахь хьаьвуча ваьте» (гӀалгӀай меттала).
17.12 — Передачий программа. Хоттамаш бола хоам (эрсий меттала).
17.16 — «Микрофонаш Грозне гӀолла». Радиовыпуск (эрсий меттала).
17.30 — РадиоладувгӀархой заказех оттадаь концерт (эрсий меттала).
18.00 — Керла доавциш (эрсий, нохчий, гӀалгӀай меттала).
18.30 — Хоамаш.
18.40 — «Дега ӀоалачаргӀа» (нохчий меттала).

23 ОКТЯБРЬ СЪЕЗДА НАКЪАДОЛЯХАЧА КЪАХЬЕГАМА ВАХТЕ УРУС-МАРТАНОВСКИ РАЙОН

8.00 — «Са мехках йола …». Микрофона хьалхашка ва вӀахархо Х. Сатуев (нохчий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.25 — «Ленинан мехка» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — «Социалистически къахьегама хьалхалаттарашгара». Концерт (нохчий меттала).
9.15 — Съездагара съездага. «ГӀалвуга хувцалаш». Передачий дийе лоабаш ва КПСС Урус-Мартановски райкома пайте хьалхара секретарь. Социалистически Къахьегама Турпал Катерманов А. (эрсий меттала).
17.15 — Передачий программа. Хоттамаш бола хоам (эрсий меттала).
17.16 — «Лакхарча дехкаре нах». Очерк (гӀалгӀай меттала).
17.31 — «Социалистически къахьегама хьалхалаттараштар» яха концерт дӀахоадахьар (эрсий меттала).
18.00 — Керла хоамаш (эрсий, нохчий, гӀалгӀай меттала).
18.30 — Хоамаш.

Хоттамаш

Тахан республике гӀоллей Грозней хувцалуш моркхаш а йолаш, йовхан а йоаташ. пхьайолча моттигашка дохк а доаллаш. малхбоалехьара секунде 0—5 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш, хилен фетара температура республике 10—15. Грозне — 12—14 градус йӀовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана хувцалуш моркхаш а йолаш, дохк а доаллаш, малхбоалехьара секунде 2—7 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана —1 +4, дийнахьа +11 +16 градус йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

Советски ЦӀеча ЖӀарга совгӀат

Гуманизмах интернационални солидарностa принципашка хьежна СССР ЦӀеча ЖӀарген ЦӀеча Ахбетен обществай Союзо лешенн тӀайнай Джибути Республике бахача чаха бокъал этта царна хало гӀазъбачандаь новкъостал де аьлла Цу чехка ЦӀеча Ахбетта къаман Общества адресагӀа дӀабохьийт берий кхача, медикаменташ, новкъаха средствашт берий барг кхаш.

— Советски ЦӀеча ЖӀарго шер-шера дукхагӀа теладу эфрикански мехашкарча къамий общественашара бувзамаш, — йоах СССР ЦӀеча ЖӀарген ЦӀеча Ахбетта общественай Союза исполкома отдела начальника Павлов Михаила. — Аьха вӀадахача пхьан шера курингазза тайп-тайпара мохкаш дӀадахьийтад оаха континента мехкашта. Укх шера 12-за кхьчад уж Африке. Оаха новкъостал даьд масала, Мавритани, Малагаскар, Нигер, Камерун, Конго, Лакхехьара Вольта. Уганда, Эфиопи санна йолча паччахьалкхенашта.

ЛИТВИНОВ Алексей. (АПН).

ЛОРАШ-ЙИЖАРИЙ

Вокха саг вар Старопромысловски районе ваха Вахаев Хасмохьмад. Ше волча лораш баьхача чӀоагӀа гӀадводар из. Цар молхаш ийора цунна, царех дарба доалар. дӀадаргдац аьнна хета лазар дӀадоаккхар.

«Дукха дахаргаш, шоах хила дезар лораш», — аьлар цо шийн шин йийигага. — тӀаккха дика хургдар». Наха укхацӀено луш шийн бераш хилар дезар Хасмохьмада, цар кхоаче иштта хилча бакъахьа хетар цунна.

Дукха ха яьккхаьар вокхача саго. МоллагӀа бераш долхаш санна, деша яхар шийигга. № 55 йолча юкъерча школе деша хайшар уж.

Шоай дас шоашка аьннар дага а доаллаш, йийгаш дика деша йолаелар. Школе урокашка дика ладувгӀар. цӀагӀа сиша задани ма йоагӀара кхоачашйора. школа общественни вахара юкъе дакъа лоацар. Шиннa а йиша геттара дика дешаш. дошо медаль а луш чакхъяьккхар юкъера школа.

Шаккхе а йиша Дагестански медицински институте деша яхар. Дика чакхъяьккхар из. Шаккхе а балха хьожайир. Ташкален цуина гонахьен бахача наха дарба де хьожайир йоккхагӀйола Зама. Цо шоашта дарба даьча наха доаха лоацаш дукха хозар цунна. ХӀаьта поликлинике а дика ювлар Алиева Зама. Иштта хилар цун тайпаь цӀи маьрe яхачул тӀехьагӀа.

Ха а низ а яхоббар Замас шийн участкера нах унахцӀена хилийтара, паркаш долча бӀехача лазарашта дукхаьа латтар. Болх беш цхьа ха льккхача опыт а хьаӀайра Замай. Ше гӀулакх деча участке а цул вахара юкъа лаьккхар из говза лор я яхаш, цун сий дора.

«Юххера а. Алиевах Старопромысловски районерча № 6 йолча поликлиника керттерча лора заместитель йир. Лор терапевт я Алиева Зама.

ХӀаьта цун зӀамагӀйола йиша Вахаева Тонта а шийн йиша Зама йолча поликлинике болх бе йолаелар. Из санна, сий деши лоархӀашйола лор а хинна дӀа а оттар. Из лораш деш я «Заветы Ильича» яхача. Пугачева, Кольцова, Державина цӀерагӀча, Херсонски улицашка бахача наха. Тонта хьокаш чхо даар гӀагӀа саг ва. Шийн участке йовзаш а езаш а лор я из. Шийн гӀулакха йоккха специалист я. Из чӀоагӀа йоахо ел хьож шийна тӀачӀоагӀбача бахача нахага. Цамогаш волча сага молхаш наьвраол совгӀа, вераара цо ше фу де деза дувцаш къахар лу.

ИӀаьхха ха йоаккхаш цамогаш яр Заветы Ильича яхача улицагӀа яха Широкова. Кхьбола доаш бар цунна дарба деш Бакъда, дарба хилацар цунна. тоалаьар Широкова. Вахаева шега бола бе йолаллалехьа дар из.

Тонта дарба де йолаелар цунна. Кхьча тайпара дӀайолаелар из. Кхы тайла дарунахочоа цо деш хинна хьехар а. Шийга лоро аьннар дора Широковас. Йийзар из.

Барнах яхаш я ше ерзаькча лоро Широкова. Унахоччи чӀоагӀа терво еш саг я Вахаева. яхаш ювц цо шийн лор.

Шаккхе а йиша № 6 йолча поликлинике дика лоархӀаш лораш ба. Уж тарлу шоашца болх беча нахаца, безаме ба унахошца. ХӀаьта цу поликлинике болх беш ба эрсий, нохчий, гӀалгӀай, эрмалой, украинцаш, кхьбараш.

— Цхьан цӀен дезал санна вӀаши хьожаш, барт болаш ба тха болхлой, — йоах поликлиника керттерча лоро Е. М. Капаневас. Цо чӀоагӀа могаю шаккхе йиша Алиеваи Вахаеваи.

Уж болча шоашта дарба дайта ух районе баха нах дика а хетаи.

— Се цамогаш хилча Вахаева дагайох сона, из йолча дарба дайта йода со. Цо дарба а ду, хьевар а ду. — яхаш дувц цига яхача П. Д. Сычевас. — Берригa лораш иштта баларе ма дика дар-кх, йоах цо

Вахаевица болх беш йолча лоро лачкас Н. А. Шапшаевас йоах коллективе меттел шe болх беча участке а дика лоархӀаш тор я Вахаева Тонта. Ше хьожаш йола нах бахача цо профилактически гӀулакхаш дика леладу, инфекционни лазар дӀадаржийтац.

Тонта шийна ховчох кхоачам бaь Ӏац. Цо хаддаьла лаккхьо шийн говзал. Советски а доалол дехьарча а лораштa карагӀдьяннараш Ӏомаду, дукха деш медицински литература, медицине тучаьнна дарба дара верда методаш Ӏомаю. Из хан-ханнахьа кхьл санитарни просвещение цӀагӀа еча семинарашка.

Советски наьха унахцӀено лорарa хетабаь шоай къахьегама никъ ши йишас Алиева Замаси Вахаева Тонтаси.

А. ПЬЯНИКОВ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул., 92. Телефонаш: редактора — 9-24-08; редактора заместителя — 9-24-03; бехктохкама секретаря — 9-24-00; отделий: партийни вахара — 9-24-04; промышленностех транспортех — 9-24-01; юрта бохкама — 9-24-06; культура — 9-24-05; кисьмой — 9-24-07; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка

СФ00332. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 5038.